ISSN 1338-9025

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS

Časopis Trnavskej univerzity v Trnave

2–3 | 2020

Víťazná fotografia Terézie Knorovej *Martin, maky a medické internáty* zo súťaže LET(O)_2020

Nový provinciál Spoločnosti Ježišovej

Študenti a pedagógovia právnickej fakulty navštívili Múzeum holokaustu v Seredi

Netradičný výstavný projekt mladých výtvarníkov ART/ES

OBSAH

Pohľadom rektora 2
Na pulze univerzity 3
Profily osobností 8
Čas na interview 10
Zo života fakúlt 12
Keď prehovoria archívy 22
Ponad čas 24
Študentská panoráma 26
Študentské mobility 30
Naši absolventi 31
Kaleidoskop 34
Jazykové okienko 35
Okienko Študentskej rady TU 35

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS
časopis Trnavskej univerzity v Trnave

Číslo reg. na MK SR:
EV 4665/12, ISSN 1338-9025
Vydáva Trnavská univerzita v Trnave,
Hornopotočná 23,
918 43 Trnava,
IČO 31 825 249,
č. tel.: 033/5939111
http://www.truni.sk/
e-mail časopisu:
casopis.TU@truni.sk
Predseda redakčnej rady a zodpovedný redaktor:
prof. PhDr. Vladimír Rábik, PhD.
Členovia redakčnej rady:
Mgr. Matúš Demko, PhD.
doc. PhDr. Gabriela Magalová, PhD.
prof. MUDr. Bohumil Chmelík, PhD.
doc. S. S. Lic. Jozef Tiňo, PhD.
ThLic. Mgr. Michaela Moravčíková, ThD.
PhDr. Zuzana Martinkovičová
PhDr. Henrieta Žažová, PhD.
doc. PhDr. Zuzana Lopatková, PhD.
Mgr. Ľubica Nicolussi
Timotej Birtus
Katarína Kalamenová
Bc. Mária Letzová
Daniel Vasilišin
Andrej Gejdoš
Spolupracovníci:
PhDr. Adriana Krupová
PhDr. Marián Manák, PhD.
Výkonný redaktor: Emil Borčin
Grafická úprava: Jana Janíková
Tlač: Typi Universitatis Tyrnaviensis, vydavateľstvo TU, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity a VEDY, vydavateľstva SAV
Periodicita vydávania: štvrťročník
Dátum vydania periodickej tlače:
október 2020, ročník deviaty
Foto na obálke: *Terézia Knorová: Martin, maky a medické internáty*
Foto na 4. strane obálky Barbora Likavská

Milé čitateľky, milí čitatelia,
naposledy som sa Vám prihováral na začiatku jari a písal som o nádeji. Tešili sme sa na teplejšie dni, a práve s ich nástupom sme tú nádej spájali. Na chvíľu sa aj zdalo, že to vyjde, že prognózy sa naplnia a na jeseň sa vrátime k svojej práci a najmä do posluchární a že po mesiacoch života „na dištanc" budeme zase spolu. Ako fungujúca a životom pulzujúca akademická obec. Žiaľ, ostatné týždne túto našu túžbu znova radikálne brzdia a opätovne sme sa ocitli v situácii len technológiami sprostredkovaných kontaktov. Absentuje osobné stretávanie sa a ľudská blízkosť.

A predsa sa aj v tejto pochmúrnej atmosfére znova ukazuje nádej, z ktorej možno čerpať energiu pre všetku tú prácu, ktorá nás čaká. Objavila sa v jednu chvíľu priamo v mojej pracovni. Napriek tomu, že už hodný čas komunikujeme spolu – učitelia a študenti – na diaľku, zrazu som bol konfrontovaný so žiadosťou zástupkyne študentov o rozhovor, a keď sme ho už viedli, naraz som počul slová o hrdosti *„na to, že študujeme na truni"*, o učiteľoch, *„ktorí sa k nám študentom správajú kolegiálne a s rešpektom"* a o *„tešení sa na návrat do posluchární a tried"*. V tej chvíli som vedel, že aj keď sa na pozadí správ, ktoré spochybňujú slovenské akademické prostredie a signalizujú stále sa zvyšujúci politický a ekonomický tlak naň, môže zdať, že to všetko už prestáva mať zmysel, **nesmieme rezignovať**. Adresátmi zodpovednosti, ktorú ako univerzita nesieme, totiž nie sú politici, nie sme tu preto, aby sme uskutočňovali ich politické programy a „reformné" vízie. Adresátmi tej našej zodpovednosti sú predsa naši študenti. Oni nám totiž – a o tom ma ten rozhovor s ich zástupkyňou presvedčil – **veria**. V tejto ich viere sa mi ukázal v novom svetle zmysel všetkého toho, čo pre našu alma mater, teda pre našich študentov i pre nás samých, musíme v najbližších mesiacoch urobiť.

Čaká nás nová akreditačná procedúra. Budeme to my sami, ktorí rozhodneme o tom, aká bude naša vzdelávacia ponuka, aká bude naša vedecká kvalita a či terajšiu pozíciu výskumnej univerzity obhájime, alebo o ňu prídeme. Musíme sa o tom my sami navzájom presvedčiť! My sa musíme rozhodnúť, či 385 rokov, ktoré sú súčasťou našej univerzitnej histórie, prijmeme len ako monument hodný „nostalgického spomínania", alebo si z nich urobíme impulz, ktorý nás zaväzuje univerzitu zachovať a rozvíjať.

Ak sa Vám zdá, že zmienka o zachovaní univerzity akoby signalizovala ohrozenie, je to namieste. Politické zadanie, s ktorým sú slovenské vysoké školy aktuálne konfrontované, má podobu predstavy o reforme ako o znížení počtu univerzít. Usilujeme sa argumentovať, že o takomto redukujúcom pohybe má rozhodnúť až proces ich kvalitatívneho hodnotenia. A aby sme túto argumentáciu doložili faktickými krokmi, začali sme konkrétne práce na budovaní vnútorných mechanizmov, ktoré nám umožnia navrhovať, posudzovať a napokon aj schvaľovať si študijné programy tak, aby ich obsah a personálne zabezpečenie napĺňali vysoké kvalitatívne kritériá. Rovnako budeme postupovať aj v oblasti vedeckej a umeleckej činnosti a verím, že tak, ako sme našli kolegyne a kolegov, ktorí sa ochotne zapojili do prvej fázy týchto prác, nájdeme ochotu a porozumenie vtedy, keď budeme musieť s dekanmi a akademickou samosprávou prijímať prvé rozhodnutia: o úprave študijných programov, o redukcii ich počtu, o modifikácii ich podoby, o tvorbe programov medzi fakultami a možno aj o redukcii či spájaní niektorých pracovísk. To všetko s cieľom univerzitu posilniť, podčiarknuť jej dobré meno a priviesť na jej pôdu študentov, ktorých priláka práve to dobré meno.

Dnes už viem, a to aj na základe poznania situácie iných vysokých škôl a univerzít, že sme dobre pripravení, že sa nám to môže podariť. To presvedčenie vo mne utvára a posilňuje energia, ktorú okolo seba šíria naši študenti. Preto sa na tú prácu teším a prizývam Vás k nej.

René Bílik, rektor Trnavskej univerzity v Trnave

Delegácia študentov u rektora R. Bílika

Spoločná fotografia rektora Trnavskej univerzity a členov delegácie Študentskej rady vysokých škôl

Rektor Trnavskej univerzity v Trnave René Bílik prijal 18. júna delegáciu predsedníctva Študentskej rady vysokých škôl. Hostia sa zaujímali o stav ubytovacích zariadení na našej univerzite, o spôsob využitia štátnej pomoci pre študentské domovy a o stav pripravenosti univerzity na prípadné prijatie takejto pomoci.

Rektor členov delegácie podrobne informoval nielen o problémoch našej vysokej školy s ponukou ubytovacích miest, ale aj o možných riešeniach, ktoré v ostatnom čase naša univerzity v tejto veci prijíma. Na stretnutí sa zhodli v názore, že doterajšia pomoc zo strany štátu sa orientovala predovšetkým na renováciu a rekonštrukcie ubytovacích kapacít vysokých škôl a menej sa prihliadalo na problém nedostatočného počtu ubytovacích miest. Aj preto bola štátna pomoc pre Trnavskú univerzitu v minulom období skôr symbolická.

Mária Letzová

Zachyťme vanutie Ducha Svätého a premeňme ho na hybnú silu

(Príhovor pátra Jozefa Kyselicu SJ k začiatku nového akademického roka Trnavskej univerzity)

Vážení pedagógovia, študenti a zamestnanci Trnavskej univerzity, milí priatelia! Zvyčajne sme otvárali nový akademický rok zhromaždení v trnavskej Katedrále Narodenia svätého Jána Krstiteľa eucharistickou slávnosťou a vzývaním Ducha Svätého. Naším prianím bolo posilniť jednotu celej akademickej obce a vyprosiť si požehnanie pre to, čo niekto nazval priliehavo nádherným dobrodružstvom poznávania a jeho odovzdávania.

Tento rok začíname oveľa skromnejšie, týmto príhovorom, lebo nás obmedzuje vážny protivník v podobe pandémie COVIDu-19. Jeho náhle rozšírenie do hĺbky zmenilo našu existenciu a spôsob života. Pandémia ako zlovestná víchrica vyvolala nielen zdravotné, ekonomické a sociálne ťažkosti, ale ňou značne utrpeli aj výchovné a akademické inštitúcie.

Krízu vyvolanú rozsiahlymi obmedzeniami a umŕtvením našich pracovísk vnímam ako signál robiť reflexiu dovnútra i navonok. Dovnútra je to výzva pre očistu srdca od toho, čo sme zanedbali, keď sme pred sebou videli len prácu a výkony. Navonok nás to pohýna uvažovať nad tým, čo je teraz najdôležitejšie, v čom sú naše korene, o ktoré sa opierame v nádeji, že nás podržia v búrke. Naša univerzita je jedinečná v tom, že vo svojom štatúte sa odvoláva na kresťanské korene a vo svojom logu má zobrazenú hlavu Krista s krížovým nimbom. Pohľad na toto logo v týchto neistých časoch je veľmi výrečný. Vychádza z neho Ježišovo povzbudenie: *„Ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta“* (Mt 28, 20).

Je a bude s nami po všetky dni nového akademického roku. Chcem tento rok našej univerzity pripodobniť plavbe plachetnice na vlniacom sa mori. Dve súčasti sú na lodi veľmi dôležité. Kotva a plachta. Ak kotva je tým, čo dáva lodi istotu a udržuje loď ukotvenú na vlniacej sa hladine, plachta je, naopak, tým, čo jej umožňuje hýbať sa a napredovať.

O koreňoch sme už krátko hovorili. Vieme, v čom sme zakorenení. Sv. Pavol by povedal: *„Viem komu som uveril a som si istý.“* Plachta však predstavuje nádej, takú dôležitú pre naplnenie našich vízií a cieľov. Funguje vtedy, keď zachytáva vietor Ducha Svätého a premieňa ho na hybnú silu pohýnajúcu loď. Preto na

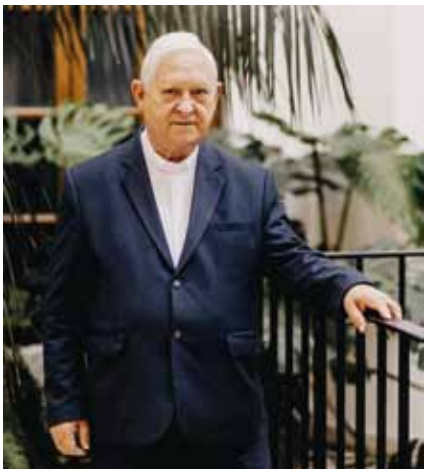

Zachyťme vanutie Ducha Svätého...

začiatku akademického roka spievame: Veni Sancte Spiritus (Príď Duchu Svätý). Bez jeho vanutia by sa nedali naplniť vízie a ciele, ktoré si stanovila naša univerzita so všetkými jej zložkami.

Na slávnosti inaugurácie obnovenej Trnavskej univerzity jej prvý rektor profesor Anton Hajduk veľmi výstižne vyjadril tieto vízie a ciele. Povedal: *„Chceme, aby spoznávanie prírody i hlbín ľudského ducha urobilo z našich absolventov pochod-*

(pokračovanie na s. 4)

(dokončenie zo s. 3)

ne pravdy a hlbokej viery v našu budúcnosť, pretože sme ju dlžní našim praotcom, na vieru ktorých nadväzujeme. Tieto hodnoty, ktoré v našom národe možno iba driemu a ktoré majú nádhernú svojráznu podobu, potrebujú očistiť od blata a kalu a zveľadiť ich ako náš príspevok ku kultúre ľudstva.“

Naplnenie týchto veľkých, vznešených vízií a cieľov nie je pokladom, ktorý sa nám vloží do náručia bez nášho prispenia. To je ako putovanie do vzdialenej svätyne, do pútnického chrámu. V evanjeliu sa Ježiš sám nazval chrámom, lebo v sebe spája, zjednocuje všetky tie hodnoty. Keď ho vnímame v našom univerzitnom logu, tak je to práve On, ktorý nás sprevádza našou púťou a nasmerúva do tej svätyne.

Možno si pamätáte na film *Pokánie*, ktorý sa premietal u nás na sklonku starého režimu. Bol to film o dlhej, spletitej histórii prenasledovaní, čistkách a represáliách za sovietskeho režimu. Známa je záverečná scéna, v ktorej nejaká starenka kráča po ulici a pýta sa ľudí: *„Vedie táto cesta do chrámu?“* Odpovedajú jej: *„Nie, táto cesta nevedie do chrámu, lebo chrám už dávno vyhodili do vzduchu.“* Starenka na nich smutne pozerá a hovorí: *„Načo je taká cesta, ktorá nevedie ku chrámu?“* A to bolo záverečné posolstvo celého filmu. Aj my môžeme konštatovať podobne. Načo je taká inštitúcia, taký režim, taký život, ktorý nevedie k vznešeným hodnotám, do tejto svätyne.

Ak nemáme putovať bezcieľne alebo vojsť do slepej uličky, potrebujeme dve veci; pomoc a požehnanie zhora a náš svedomitý príspevok. O tom prvom nemusíme pochybovať, lebo Boh je verný. Ale seba musíme motivovať k zápasu s ľahostajnosťou, egoizmom a nezáujmom. Putuje sa obyčajne spoločne s inými. To má väčšiu šancu na udržanie horlivosti a viac dobrých nápadov. Naša univerzita má veľa skúsenosti s prekonávaním prekážok, ktoré sa kládli do cesty jej existencie a činnosti hneď od jej zrodu. Že sme tu a že sa stretáme s toľkým ovocím, je znakom neúnavnej činnosti našich predchodcov a Božieho požehnania.

Želám vám všetkým členom akademickej obce odvahu zápasiť, prekonávať prekážky, mať vôľu meniť seba a nevyhovujúce spôsoby a nástroje, chrániť si hodnoty, na ktorých sme založení, budovať univerzitu ako spoločenstvo ohľadu a solidarity a pri putovaní nestrácať spred očí náš chrám.

Bratislava 24. september 2020

P. Jozef Kyselica SJ

Motivujúce trunijedoma

Prvá vlna pandémie koronavírusu zatvorila aj Trnavskú univerzitu. Študenti sa museli odsťahovať z internátov a dennú výučbu nahradili online prednášky. Pre mnohých študentov, ale aj pedagógov to bola takmer až nepredstaviteľná situácia: naučiť sa komunikovať, prednášať, ale aj písať testy a celkovo „fungovať“ online nebolo vôbec ľahké. Rovnako dôležité však bolo nepodľahnúť strachu a panike z nákazy, nájsť si čas na oddych a voľnočasové aktivity. Mnohým zrazu zvýšil čas na veci, ktoré dlho odkladali, a teraz sa k nim mohli konečne vrátiť. Prechádzky do prírody, ručné práce, hra na hudobných nástrojoch... Bola by škoda nevyužiť jedinečnú šancu, jedno z mála pozitív, ktoré so sebou nová situácia priniesla.

Aj Študentská rada Trnavskej univerzity motivovala študentov k zmysluplnému tráveniu času doma a zapojila sa do výzvy #trunijedoma. Študenti, ktorí sa do tejto výzvy zapojili, mali na sociálnej sieti zverejniť fotografiu činnosti, ktorej sa doma venujú, s týmto heštegom. Táto aktivita bola motiváciou a zároveň povzbudením a výzvou k disciplíne. Do výzvy sa zapojilo viacero študentov so svojimi príspevkami. Ukázalo sa, že trávenie času doma je pre mnohých prínosné a otvára im cestu k činnostiam, ktoré by si inak museli pre nedostatok času odoprieť. Niektorí sa zapojili vo svojom domácom prostredí do šitia rúšok pre svoje okolie, iní sa venovali hraniu spoločenských hier alebo muzicírovaniu. Veľký boom zažívalo „kváskovanie“ a výroba domáceho chleba, rožkov, vianočiek, tort, zákuskov... Ukázalo sa, že o aktivity vo svojom domácom prostredí nie je núdza a že celkovo alarmujúca situácia vie so sebou priniesť aj malé pozitíva.

Motivujúce trunijedoma

Mária Letzová

Fejtón 2020 má svojich víťazov

Keď sme začiatkom roku 2020 vypisovali pre študentov Trnavskej univerzity súťaž v písaní fejtónu a v kreslení vtipu či karikatúry, netušili sme, že jej priebeh sa zďaleka nebude podobať na ten, ktorý sme zažili v minulých ročníkoch. Nejde o nijaký rekordný počet príspevkov, nezmenila sa ani kvalita prác (našli sme – tak ako po minulé ročníky – aj tie nápadité, kreatívne, aj tie začiatočnícke), zmenil sa však život navôkol, ktorý bol celkom v réžii koronavírusu. Odišli sme z učební do prísnych domácich karantén a všetko sa presunulo do virtuálneho sveta.
V tomto neobvyklom čase sme sa rozhodli odložiť pôvodnú uzávierku súťaže a študentom dať šancu spracovať novú koronasituáciu fejtónovo či kresliarsky – a to s nadhľadom a humorom. Práce sme preto hodnotili až začiatkom mája. Vyhodnocovanie súťaže prebehlo tiež online, tak ako aj verejné hodnotenie, ktoré malo byť spojené s vernisážou kreslených vtipov Mikuláša Sliackeho. Budeme sa snažiť realizovať to v ďalšom ročníku, verím, že to vyjde. Potešilo nás, že okrem fejtónových príspevkov (bolo ich 10 – z pedagogickej, právnickej fakulty a z fakulty zdravotníctva a sociálnej práce) vzrástol počet kreslených vtipov (11 príspevkov z uvedených fakúlt).
V jednotlivých príspevkoch porota v zložení PhDr. Zuzana Martinkovičová (riaditeľka Univerzitnej knižnice TU), doc. PhDr. Gabriela Magalová, PhD., a Mgr. et MgArt. Roman Gajdoš, PhD., hodnotili vtipnú pointu, nápadité spracovanie, ale aj odvahu využiť umeleckú „skratku“ (v texte či v kreslení).

V kategórii kreslený humor zvíťazila karikatúra od Janette Spišiakovej z fakulty zdravotníctva a sociálnej práce

Porota napokon rozhodla o takomto poradí:
V **sekcii fejtón** boli ocenené fejtóny týchto študentov:
1. miesto – Patrik Miskovics, PdF TU, za fejtón **Vŕtačková estetika**
2. miesto – Lucia Sárköziová, PdF TU, za fejtón **Ja, on, ono a oni**
3. miesto – Aneta Zacharová, PdF TU, za fejtón **Sliepky.**

V kategórii **kreslený humor** boli ocenené práce týchto študentov:
1. miesto – Janette Spišiaková, FZaSP TU
2. miesto – Viktor Valo, PF TU
3. miesto – Mária Chovančíková, PdF TU

Blahoželanie však patrí nielen tým oceneným, ale všetkým zúčastneným, pretože u každého sa našla iskierka tvorivosti či dobrý nápad, ktorý možno v budúcnosti pretaviť do kreatívneho formátu.
Za členov poroty *Gabriela Magalová*

Nový duchovný správca pastoračného centra

Univerzitné pastoračné centrum Stanislava Kostku muselo pre obmedzenia vyplývajúce z opatrení proti šíreniu koronavírusu prerušiť svoju činnosť a zrušiť aj viaceré plánované akcie. Stretká sa zvyčajne konali online, čo bolo tiež značnou podporou v neľahkých a neistých mesiacoch.
Významnou udalosťou tohto obdobia bolo vymenovanie nového duchovného správcu UPeCe. Páter Adrián Čontofalský SJ po šiestich rokoch pôsobenia odišiel do jezuitskej komunity v Piešťanoch, kde sa stal správcom Jezuitského pastoračného centra. Novým duchovným správcom univerzitného pastoračného centra je od 1. júla Peter Buša SJ. Mladí sa s bratom Aďom rozlúčili 17. júna na svätej omši a spoločnom posedení. Ostáva len zapriať bratovi Adriánovi veľa síl v jeho novom pôsobisku a rovnako aj bratovi Petrovi pri vedení mladých v UPeCe.

Mária Letzová

Z rozlúčky s pátrom Adrianom Čontofalským SJ a z uvítania nového duchovného správcu UPeCe Petra Bušu Sj

Odborníci o korone

Kolektívnou imunitou ju dostaneme pod kontrolu

Slovom roka 2020 sa určite stane koronavírus. Každý z nás sa stal tak trochu amatérskym epidemiológom – už len tým, že sme sami museli realizovať protiepidemické opatrenia. Téma ochorenia COVID-19 dominuje nielen médiám, ale aj webstránke Trnavskej univerzity. Rozhovor s prorektorom Marekom Majdanom bol v tomto roku zatiaľ najčítanejším článkom (podľa Google Analytics zaznamenal až 16 000 pozretí). Za ním nasleduje interview s psychologičkou Janou Kunovou (viac ako 9 000) a odborníkom na školskú pedagogiku Ondrejom Kaščákom (5 000). Táto trojica tak symbolicky ukazuje, čo nás počas korony najviac trápi(lo): zdravie – telesné i duševné – a to, ako zvládnuť školu, keď je zavretá. Z nášho webu sme pre vás vybrali ďalšie zaujímavé myšlienky od našich odborníkov.

Inštitút pre globálne zdravie a epidemiológiu
Vedeli ste, že Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave otvorila v apríli Inštitút pre globálne zdravie a epidemiológiu? Nadväzuje na doterajšie tradície, skúsenosti a odbornosti. Jeho primárnym zámerom je výskum a vzdelávanie v oblasti globálneho zdravia a epidemiológie. Inštitút združuje odborníkov z oblasti verejného zdravotníctva, epidemiológie a iných príbuzných disciplín a vytvára platformu pre implementáciu moderných epidemiologických prístupov a metód vo výskume a výuke.

Marek Majdan, prorektor TU pre rozvoj a informačné systémy:

Získanie kolektívnej imunity je nevyhnutným predpokladom k tomu, aby sa nákaza dostala dlhodobo pod kontrolu. Kolektívna imunita znamená, že kritická časť populácie je voči danému vírusu imúnna. Prirodzene sa počet ľudí s imunitou rozširuje samotným šírením vírusu – ten, kto je infikovaný a prekoná ochorenie, získava na daný vírus imunitu a už nie je citlivým hostiteľom. Pomôcť môže očkovanie, ktorým tento proces urýchlime tak, že organizmus na vírus pripravíme a v prípade infekcie sa s ním rýchlejšie a ľahšie vyrovná. Problémom je, že v tom prvom prípade, ak sa toto rozšírenie udeje príliš rýchlo, naraz môže pribudnúť veľa kriticky chorých, a to nemusí zdravotnícky systém kapacitne zvládnuť – potom pribúdajú úmrtia, ktorým sa teoreticky dá predísť. Preto je dôležité rozširovanie infekcie spomaliť obmedzovaním sociálnych kontaktov, osobnou ochranou, napríklad rúškami a podobne.

Jana Kunová, odborná asistentka na katedre psychológie:
Kritická udalosť a pretrvávajúca krízová situácia, akou je pandémia koronavírusu, môžu spôsobiť obzvlášť intenzívne emocionálne reakcie a tie následne môžu narušiť našu kapacitu fungovať, kým udalosť trvá a dokonca aj po tom, ako sa skončí. Keď spoločnosť zasiahne takáto závažná udalosť, vyvolá to individuálne aj kolektívne stav vysokej citlivosti. (...) Takže chcem upozorniť na to, aby sme si na seba nevytvárali väčší tlak, ako je nevyhnutné: ak sme zdraví, nemáme cestovateľskú anamnézu, neboli sme v kontakte s nakazenými a dodržiavame všetky hygienické zásady, nemáme dôvod sa úplne izolovať – hlavne nie od najbližšej rodiny! A už vôbec nie „odstrihnúť sa“ zo všetkých médií a čakať uzavretí vo vlastnom strachu, kedy sa to skončí. Pokiaľ sa dá, treba viesť čo „najbežnejší“ život a najmä – komunikovať. Platí: nesprávajme sa ako chorí, ak skutočne chorí nie sme!

Ondrej Kaščák, vedúci katedry školskej pedagogiky:
Otázka: Keby ste si mali vybrať me-

dzi prezenčnou (kontaktnou) výučbou a dištančným vzdelávaním, aká by bola vaša voľba?
Odpoveď: Jednoznačne prezenčná forma. Uvedomujem si to práve teraz, keď je nevyhnutné našich študentov vzdelávať a skúšať dištančne. Je viditeľné, koľko toho sa tým stráca, najmä na sociálnej úrovni, ale aj na úrovni rozvoja poznania. Študenti fungujú ako svojbytná komunita, často je zaujímavé sledovať skupinovú dynamiku medzi nimi, zasahovať do nej, vykonávať situačné odbočky, dovysvetliť, zmeniť

tému podľa aktuálnych preferencií či diania v odbore. Je až neuveriteľné, o koľko podnetov pre učenie prichádzame dištančnou formou. Ja som ten typ pedagóga, ktorého vyjadruje nemecký výraz „schlagfertig“. Do slovenčiny sa to prekladá ako „pohotový“, ale stráca sa tým veľa z doslovného významu „pripravený udrieť“. Vzdelávanie je situácia prebiehajúceho dialógu a ja často čakám, čo sa vynorí z diskusie a kto s čím príde – a potom treba „udrieť“ (*úsmev*) a urobiť z tejto príležitosti pre učenie vzdelávanie, niekedy aj spoločné.

Martin Rusnák, katedra verejného zdravotníctva:

Z pandémie COVID 19 sa stala zo dňa na deň senzácia a všetka pozornosť sa sústredila na ňu. Je však otázka, ako sa bude pozornosť médií a politikov vyvíjať po uplynutí hlavného ohrozenia. V našej populácii prebiehajú skryté, a o to vážnejšie epidémie. Publikoval som článok v *Nature Reviews Neurology*, kde som poukázal na situáciu s ťažkými úrazmi mozgu. Sú to úrazy spôsobené správaním ľudí, či už na cestách, na športoviskách, ale stále častejšie sú to pády starších ľudí v domácom prostredí. Mnohým z nich by sme vedeli predísť dodržiavaním pravidiel, nosením prilby na svahu či na bicykli, ale aj úpravou kúpeľne, schodišťa či odstránením voľne položeného koberca v byte starších ľudí. Taktiež poskytnutie rýchlej pomoci, rýchly zásah zdravotníkov dokáže zachrániť mnoho životov.

Jaroslava Brňová, prodekanka fakulty zdravotníctva a sociálnej práce pre vedecko-výskumnú činnosť:
Na Slovensku máme veľa iných infekčných ochorení, na ktoré zbytočne ľudia umierajú každý deň. V štatistikách sa však často vykazujú značné diskrepancie. Spomeniem napríklad takú chrípku, s ktorou sa nový koronavírus rád porovnáva. Každý rok na ňu zomiera na Slovensku viac ako 1 000 ľudí, ale v úmrtných listoch ju ako príčinu nájdete zriedka. Mnohých onkologických pacientov, diabetikov alebo geriatrických pacientov v nemocniciach skolí nemocničná infekcia. Tu máme štatistiky ešte chabejšie, ako je to pri chrípke. Týmto infekciám sa nikdy ani zďaleka nedostala taká pozornosť ako COVID-u 19. Platia na nich takmer rovnaké preventívne pravidlá a taktiež nám ako skrytá epidémia poškodzujú ekonomiku, pretože z vnútra vyciciavajú náš zdravotnícky systém a zabíjajú nie len seniorov, ale aj deti a ľudí v produktívnom veku. Nechcem, aby to vyznelo, že situáciu s COVID-om 19 bagatelizujem. Vírus SARS-CoV-2 je tu a my sa budeme musieť naučiť s ním žiť. Možno sa postupne vytratí ako predchádzajúce koronavírusy, možno tu bude cirkulovať každoročne ako chrípka. Bolo by však dobré, aby sme si uvedomili, že nás môže naučiť viac, ako nám vie vziať. Preventívne postupy, ktoré sme začali vyššou mierou uplatňovať práve počas pandémie, platia aj na iné infekčné ochorenia. Bude zaujímavé sledovať, ako sa bude vyvíjať ich epidemiológia v budúcnosti.

Branislav Pupala, katedra školskej pedagogiky

Profesia učiteľa ako taká koronakrízou a prerušením vyučovania v školách najmä veľa získala. Mnohí, najmä rodičia, si začali byť vedomí, že vyučovanie detí vyžaduje špecifické vedomosti, profesijné zručnosti a grify, ktoré len tak hocikto nevlastní, a učiteľ nedokáže byť nahradený niekým, kto takúto výbavu nemá. To je podľa mňa ten hlavný bonus, ktorý kríza učiteľom priniesla a na ktorom môže táto profesijná skupina ďalej stavať. Samotné obdobie prerušeného školského vyučovania a jeho prenos na dištančnú platformu bolo najväčším, najúspešnejším, najefektívnejším a najmasovejším vzdelávacím podujatím pre učiteľom, v ktorom rozvinuli svoje profesijné schopnosti pre uplatňovanie iných foriem vzdelávania, najmä vyučovanie v online prostredí alebo diferencované formy dištančného vzdelávania.

Rastislav Maďar, člen vedeckej rady fakulty zdravotníctva a sociálnej práce:

V rámci tejto krízy sa jasne ukázalo, ako dokážu byť vysoké školy užitočné spoločnosti nad rámec vedy a vzdelávania. Je to tzv. tretia rola, ktorú samy iniciatívne a dobrovoľne plnili. Študenti pomáhali v nemocniciach, sociálnych lôžkových zariadeniach, orgánoch ochrany verejného zdravia... Akademické inštitúcie vyrábali dezinfekciu, ochranné štíty na 3D tlačiarňach, ale aj filtre, masky či respirátory, a dokonca aj skúšali vyvíjať nové ventilátory pre pacientov či diagnostické sety.

Pripravil:
Matúš Demko

Páter Jozef Šofranko SJ novým provinciálom Spoločnosti Ježišovej na Slovensku

Naplniť priority apoštolskej činnosti

Páter Jozef Šofranko SJ sa narodil 25. mája 1977 v Prešove. Po maturite v jeho rodnom meste bol v septembri 1996 prijatý do noviciátu Spoločnosti Ježišovej v Trnave. Dvojročnú formáciu tu ukončil zložením jednoduchých doživotných sľubov. Následne, v septembri 1998, začal študovať na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity. Počas tzv. magisterky (v jezuitskej formácii obdobie praxe medzi filozofickou a teologickou časťou štúdií) pracoval ako odborný asistent v administratíve na dekanáte Teologickej fakulty. Po skončení štúdií na Trnavskej univerzite bol v júni 2006 vysvätený na kňaza. Prvým miestom jeho kňazského pôsobenia bola Banská Bystrica, farnosť Radvaň, ktorú v tom čase spravovali jezuiti. Jeho činnosť zahŕňala pastoračnú starostlivosť o veriacich vrátane detí a mládeže. Posledný polrok vykonával službu rektora kostola, ako aj ekonóma a ministra jezuitskej komunity. Od júla 2008 sa stal členom komunity Kolégia Najsvätejšieho Spasiteľa v Bratislave.

Po krátkej pastoračnej výpomoci odišiel na štúdiá do Ríma. Na Pápežskej Gregorovej univerzite absolvoval trojročný študijný program v oblasti kánonického práva a dosiahol akademický titul JCLic. Po skončení licenciátnych štúdií ho predstavení poverili osobitnou službou v médiách. Od októbra 2011 do júla 2013 pôsobil ako riaditeľ Slovenskej redakcie Vatikánskeho rozhlasu. V auguste 2013 začal poslednú etapu jezuitskej formácie, tzv. tretiu probáciu. Prebiehala v USA, v Portlande, pričom záverečnú časť strávil na Aljaške. Po návrate na Slovensko ho generálny predstavený Spoločnosti Ježišovej v marci 2014 menoval sociom pátra provinciála. Rehoľnú formáciu ukončil zložením slávnostných sľubov 31. júla 2018. Dňa 6. januára 2020 ho generálny predstavený P. Arturo Sosa SJ vymenoval za

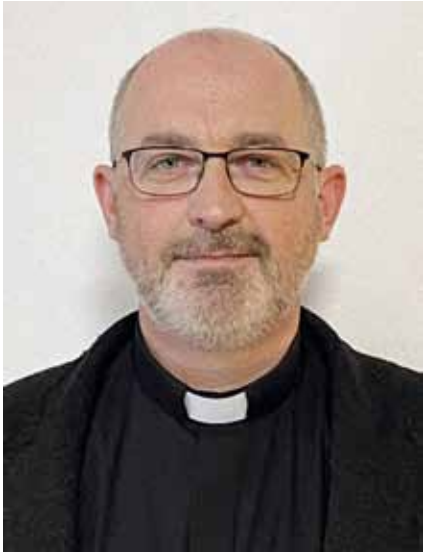

provinciála Spoločnosti Ježišovej na Slovensku. Toto významné poslanie začal napĺňať od 9. mája 2020.

Počas základných teologických štúdií sa P. Šofranko SJ začal viac venovať kánonickému právu. Tento záujem v ňom vzbudil jeho vyučujúci prof. ICDr. MVDr. Miroslav Konštanc Adam OP, neskorší rektor Pápežskej univerzity sv. Tomáša Akvinského v Ríme a súčasný sudca Tribunálu rímskej roty. Pod jeho vedením vypracoval diplomovú prácu o účasti laikov na vysluhovaní sviatostí a svätenín podľa kánonického práva. Odborné znalosti si následne rozšíril štúdiom na Fakulte kánonického práva Pápežskej Gregorovej univerzity v Ríme. Popri iných významných akademických osobnostiach mal výrazný vplyv na jeho odborný rast dekan tejto fakulty prof. Yuji Sugawara SJ, konzultor Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a spoločností apoštolského života a zároveň hosťujúci profesor na Sofia univerzite v Tokiu. Záverečná licenciátna práca P. Šofranka sa týkala problematiky autority predstavených v inštitútoch zasväteného života. Po návrate na Slovensko už ako sócius prednášal od roku 2017 kánonické právo na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity až do svojho menovania za provinciála. Menovaním pátra generála sa zároveň stal jej vicekancelárom.

P. Šofranko začína službu provinciála v čase, keď Spoločnosť Ježišova, rozšírená po celom svete, hľadá cesty a spôsoby, ako realizovať **štyri univerzálne apoštolské preferencie**. Ide o priority v apoštolskej činnosti rehole, pre ktoré sa jezuiti rozhodli po šestnásťmesačnom procese modlitieb, uvažovania a rozlišovania. Generál Spoločnosti Ježišovej P. Arturo Sosa ich predstavil v januári 2019 najprv pápežovi Františkovi a po jeho súhlase a potvrdení promulgoval celej reholi vo svojom liste z 19. februára 2019. Sú to nasledujúce oblasti:

a) Ukazovať cestu k Bohu prostredníctvom duchovných cvičení a rozlišovania.

b) V poslaní zmierenia a spravodlivosti kráčať s chudobnými, s ľuďmi odsunutými na okraj spoločnosti a s tými, ktorých dôstojnosť bola pošliapaná.

c) Sprevádzať mladých ľudí v stvárňovaní budúcnosti naplnenej nádejou.

d) Spolupracovať v starostlivosti o náš spoločný domov.

Je veľmi dôležité, že tieto štyri preferencie, pre ktoré sa jezuiti rozhodli na obdobie rokov 2019 – 2029, sú v súlade s aktuálnymi apoštolskými prioritami Cirkvi. Tým je vyjadrená túžba rehole nájsť čo najlepší spôsob spolupráce na Pánovom poslaní a čo najlepšie slúžiť Cirkvi dnešných čias. Svätý Otec v súvislosti s univerzálnymi preferenciami zdôraznil, že „prvá z nich je kľúčová“. Predpokladá totiž ako základnú podmienku „vzťah jezuitu k Pánovi, jeho osobný a komunitný život modlitby a rozlišovania“. A dodal: „Bez tohto postoja modlitby ostatné preferencie neprinesú ovocie.“

Spoločnosť Ježišova na Slovensku

pod vedením nového provinciála P. Šofranka úprimne túži tieto preferencie postupne napĺňať. Stojí tak pred veľkou výzvou a mnohými úlohami. Konkrétne podnety jej poskytuje vyššie spomenutý list generálneho predstaveného P. Sosu. Ďalšie podnety, veríme, vzídu z našich modlitieb, spoločného uvažovania a hľadania. Portfólio našich komunít a apoštolských diel umožňuje, aby sme sa s ostatnými delili o najpodstatnejší objav nášho jezuitského života, totiž že rozlišovanie a duchovné cvičenia sv. Ignáca ukazujú cestu k Bohu. Toto chceme tvorivo realizovať predovšetkým v našich exercičných domoch v Prešove a Piešťanoch. Pritom najprv my sami chceme nadobudnúť ešte hlbšiu skúsenosť duchovných cvičení. Ony sú totiž nástrojom, ktorý nás pretvára a vedie k osobnému a komunitnému stretnutiu sa s Kristom. Zároveň sú prostriedkom, ktorý napomáha, aby

sa život a konanie Ježiša Krista sprítomňovali v rozličných sociálnych kontextoch súčasného sveta. Preto budeme pri duchovných cvičeniach sprevádzať kňazov, rehoľné sestry a rehoľníkov, seminaristov, učiteľov, zdravotníkov, manželov, rodičov, mladých ľudí a laikov z rôznych povolaní. Sme presvedčení, že kvalitné exercície im pomôžu hľadať a nachádzať to, čo od nich chce Boh.

V spolupráci s Cirkvou chceme vnímať sekulárnu spoločnosť ako *znamenie čias*, ktoré nám dáva príležitosť obnoviť našu prítomnosť v srdci ľudských dejín. V zmysle druhej preferencie to znamená kráčať s chudobnými a podporovať procesy, ktoré vedú k zmene nespravodlivých ekonomických, politických a sociálnych štruktúr. Spoločnosť Ježišova na celosvetovej úrovni potvrdila svoj záväzok starať sa o migrantov, vysídlených ľudí, utečencov, obete vojny a obchodovania s ľuďmi. Podobne je odhodlaná brániť kultúru i dôstojnú existenciu domorodých obyvateľov. Takýto prístup je nevyhnutný pre vzájomné zmierenia sa jednotlivcov, etnických skupín a národov. Sme totiž inšpirovaní našou vierou v Boha, ktorý je Otcom milosrdenstva. On nás pozýva osvojiť si zmierenie ako základ pravých ľudských vzťahov. Jezuiti uznávajú a podporujú mnohorakosť kultúr ako poklad ľudstva. Preto chcú ochraňovať kultúrnu rôznorodosť a podporovať vzájomnú kultúrnu výmenu. Tento proces si bude vyžadovať skvalitnenie našich štúdií, analýz a reflexií. V rámci podmienok Slovenska sa tu utvára zaujímavý priestor aj pre Teologickú fakultu Trnavskej univerzity.

Do oblasti druhej preferencie patrí aj úsilie eliminovať zneužívanie v rámci Cirkvi, ako aj mimo nej. Je to záväzok načúvania a pomoci obetiam, uzdravenia zranení, zadosťučinenia spravodlivosti. Zahŕňa prijatie jasných postupov na prevenciu zneužívania a stálu formáciu tých, ktorým je zverené poslanie. Je nevyhnutné vyvinúť úsilie, aby sa identifikovali sociálne pôvody zneužívania. Týmto spôsobom chce Spoločnosť Ježišova účinne podporovať kultúru, ktorá chráni všetky zraniteľné osoby, osobitne mladistvých.

Apoštolské diela jezuitov na Slovensku – Univerzitné pastoračné centrum v Trnave, Centrum pomoci pre rodinu v Trnave, Jezuitské pastoračné centrum v Piešťanoch, Spoločenstvá kresťanského života (CVX) a Magis v Bratislave – vytvárajú priestory pre mladých ľudí. Sú otvorené kreativite mládeže, podporujú stretnutie s Bohom života tak, ako ho zjavil Ježiš, a prehĺbujú kresťanskú vieru mladých. Je to práve mládež, ktorá nám zo svojej perspektívy môže pomôcť lepšie pochopiť kultúrno-spoločenskú zmenu, ktorú práve prežívame. A táto zmena nesie v sebe novosť i nádej. Ako zasvätené osoby musíme byť otvorení a pripravení, lebo sprevádzanie mladých ľudí bude od nás vyžadovať autenticitu života a duchovnú hĺbku.

V encyklike *Laudato Si* pápež František hovorí, že chrániť Božie dielo stvorenia je „podstatnou súčasťou cnostného života“. K tomu ako kresťania potrebujeme „ekologickú konverziu“. Model ľudského života, ktorý je zharmonizovaný so stvorením, nebude možný, ak neprelomíme individualizmus a pasivitu. A to sa začína od zmeny životných návykov. Ničenie životného prostredia sa dotýka nielen tých, čo v súčasnosti žijú na zemi. Ono zároveň podmieňuje a ohrozuje aj život budúcich generácií. Spoločnosť Ježišova sa preto rozhodla spolupracovať s inými pri riešení týchto problémov. Táto spolupráca bude zahŕňať hĺbkovú analýzu problémov, ale aj podporu rozhodnutí, aby sa dobrá stvorenia využívali pre blaho všetkých a chránila sa ekologická rovnováha.

Spoločnosť Ježišova na Slovensku pod vedením svojho nového provinciála P. Jozefa Šofranka je pevne rozhodnutá v najbližších rokoch sústrediť svoju apoštolskú energiu a vitalitu na realizáciu vyššie spomenutého programu. Podujíma sa tým na proces prehĺbenia duchovného života, oživenia vlastnej kreativity a intenzívnejšej spolupráce s laikmi. Slovenskí jezuiti chcú byť živými svedkami Božej lásky a podnecovaní Duchom Svätým sa chcú stať účinnými služobníkmi zmierenia a spravodlivosti – na väčšiu Božiu slávu a pre väčšie dobro ľudí.

Viliam Karľa SJ

S docentkou Gabikou Magalovou o literatúre a strachu z čítania

Dieťa v „náruči“ knihy

S doc. Gabikou Magalovou nás okrem spoločného rodného mesta spája aj pozitívny vzťah k literatúre a literárnemu životu. Niekoľko rokov spolupracujeme na aktivitách stimulujúcich čitateľskú gramotnosť a tvorivý potenciál našich študentov. Pri jednom z ostatných rozhovorov mi Gabika spomenula prieskum týkajúci sa čitateľskej a literárnej gramotnosti, ktorý si robí pre seba s cieľom prispôsobiť metodiku vyučovania. O výsledky prieskumu som prejavila záujem, a keď som videla obrovské množstvo metodologicky rôznorodého materiálu s podrobným a prehľadným pomocným aparátom, bola som presvedčená, že výsledky tohto dlhodobého a užitočného procesu by bolo škoda ponechať len v súkromnom archíve. V dnešnom rozhovore by sme teda chceli aspoň čiastočne nahliadnuť pod pokrievku všetkých nahromadených informácií.

Existuje niekoľko novodobých výskumov zameraných na čítanie, ktoré jednoznačne potvrdzujú pozitívny vplyv pravidelného čítania, najmä v detskom veku, na emočný a kognitívny rozvoj, ako aj posilňovanie vizuálnej pamäti a iné benefity. Aké boli tvoje dôvody uskutočniť prieskum?
Literatúru pre deti a mládež vyučujem už dlho a – navyše – vyučujem ju rada. To prvé i to druhé ma neraz núti konfrontovať stav, ktorý som zažila ako začínajúca učiteľka či študentka slovenského jazyka a literatúry so stavom súčasným. Na začiatku som sa v prednáškach

a seminároch prihovárala budúcim učiteľom literatúry v ročníkoch 5 – 12 (tzn. 2. stupeň ZŠ a stredné školy). V tomto prostredí si vyučujúci nemusí (alebo nemal by si) klásť otázku, či študent, ktorý chce byť učiteľom literatúry, vôbec číta, či vie z literatúry to základné, na čo sa potom na univerzite nabalí aj to odborné. Iná situácia nastala v okamihu, keď som tento predmet mala prednášať študentom, ktorí budú s knihou pracovať v predškolských zariadeniach či na 1. stupni ZŠ (štúdium má skratku PEP, hovorovo – pepkári). Bolo to pre mňa niečo nové, zvláštne, veď „vedomostná“ štartovacia čiara tu je, celkom prirodzene, kdesi inde. V priebehu niekoľkých rokov som si ju dokázala zadefinovať, no každým ďalším semestrom cítim, že ju posúvam a posúvam...

Otázka je, ktorým smerom...
... nie tým správnym. Najprv to bol len pocit, ktorý sa ale pravidelne vracal – a vyvolával otázky. Študenti vedia z literatúry čím ďalej, tým menej (podobný stav je však napríklad aj v ovládaní pravopisu). Vo svojej praxi som sa naučila, že pedagóg ani v ťažkej situácii nemá právo nad niekým lámať palicu. Napokon, je v jeho rukách, aby tento stav zvrátil, ak sa niekto so slabými vedomosťami v nejakej skupine ukáže (môže to dohnať svojou usilovnosťou, dodatočne prebudeným záujmom o predmet a podobne). Horšie je, ak sa to netýka jedného študenta, ale mnohých. Tu už niečo nie je v poriadku. Povinnosťou pedagóga je však hľadať riešenia.

Kto boli respondenti tvojho prieskumu? Tí, čo slovenský jazyk a literatúru študovali v aprobácii, alebo spomínaní pepkári?
Išlo mi výlučne o tých, ktorí budú robiť s deťmi malými, ktoré sa ešte len čitateľmi majú stať. Prieskum som teda robila medzi študentmi PEP – a to aj v dennej, aj v externej forme. Získala som 126 dotazníkov s rôznymi odpoveďami. Zostavila som dotazník tak, aby som na začiatku môjho pedagogického pôsobenia vedela, s akými vedomosťami môžem počítať. A nielen to: pýtala som sa napríklad, či sa študent považuje za čitateľa, či má kniha v jeho živote význam (a prečo), ako hodnotí úroveň literárnej výchovy, ktorú mal na strednej škole, či robili s umeleckým textom, alebo od nich vyžadovali len suchopárne encyklopedické vedomosti o autoroch a dielach – a ešte omnoho viacej. To všetko sú pre mňa dôležité informácie.

Dajú sa výsledky prieskumu zovšeobecniť?
Prieskum som robila medzi študentmi internej a externej formy výučby, dovedna som mala 126 respondentov. Z tohto hľadiska je pre mňa vzorka relevantná, aj keď vždy treba rátať s istou percentuálnou odchýlkou.

Čo ťa pri hodnotení prekvapilo?
Pred vypĺňaním dotazníka som študentov prosila o úprimné odpovede a uistila som ich, že z tohto nijaké hodnotenie nevyplynie – ani pozitívne, ani negatívne. Slúži výlučne len pre moje pedagogické účely. Hneď prvá otázka znela, či sa respondenti považujú za čitateľa/čitateľku. Dávala som možnosť niekoľkých odpovedí:
a) čítam pravidelne (8 – 10 kníh za rok a viac),
b) čítam, keď mám čas (5 – 8 kníh za rok),
c) čítam zriedka (3 – 5 kníh za rok),
d) čítam, len keď musím,
e) nemám vzťah ku knihám, čítam skôr len časopisy,
f) nečítam vôbec.
Myslela som si, že budem mať veľa respondentov s možnosťou „f“, ale našla som len jednu takúto odpoveď. Vyjadrené grafom to dopadlo tak, ako to vidieť na priložených grafoch (*pozri nasledujúcu stranu – pozn. red.*).
Na prvý pohľad to nie až také tragické. Vidíme, že aj u externistov, aj u internistov zaberajú najväčšiu plochu odpovede „čítam, keď mám čas“ a odpovede „čítam zriedka“. Z toho vyplýva, že sa síce číta, ale čítanie prestáva byť akási (kultúrna, intelektuálna) potreba, presunulo sa do inej kategórie. Zaujímavé je, že medzi externistami som nenašla žiadneho respondenta, ktorý by čítal, len keď musí. Čítanie z prinútenia však u interných študentov potvrdilo 15 % respondentov. Skutočných čitateľov je tiež viac medzi externistami (čítam pravidelne 8 – 10 kníh ročne), takto odpovedalo 19 % z opýtaných. Interných je menej, tam sa k tejto odpovedi priklonilo len 8 % opýtaných – a čakala by

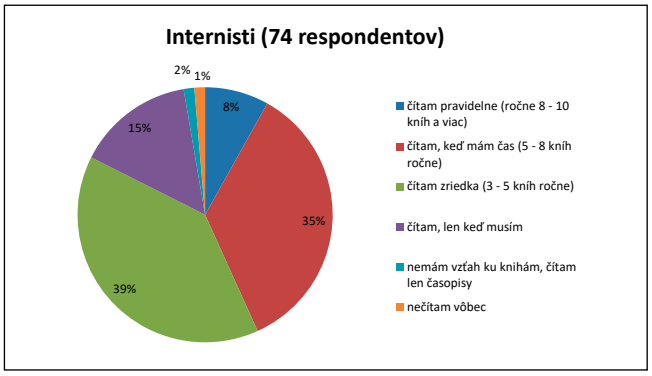

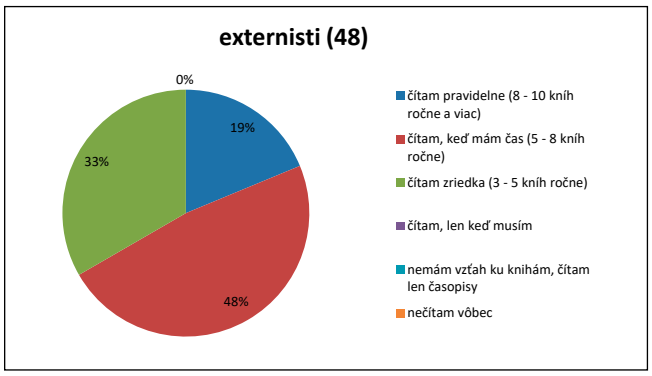

som väčšie číslo, veď sú to tí, ktorí ešte zväčša nemajú pracovné či rodičovské záväzky. Takže: čo ma prekvapilo? Že u externistov (teda študentov vo vekovom rozhraní od 20 – 50 rokov) nie je nikto, kto by čítanie považoval za príťaž. U interných (sú to zvyčajne študenti dvadsiatnici) už túto kategóriu máme (spomínaných 15 %). Keď k nim pripočítame aj tých, ktorí čítajú iba časopisy, alebo nečítaj vôbec, je to 18 %.

Bolo aj niečo, čo ťa vyslovene znechutilo/odradilo/zmiatlo?
Áno, zmiatlo i znechutilo zároveň. Jednou úlohou v dotazníku bolo presne vyjadriť, čo hovoria respondentom niektoré názvy/pojmy. Dala som tam napríklad heslo „Malý princ“. Keďže mi išlo o stručnú odpoveď, za správnu som pokladala tú, kde sa objavilo meno autora knihy – Antoine de Saint-Exupéry (alebo aspoň Exupéry).

Tipnem si: musela to byť aspoň 90-percentná úspešnosť...
Rada by som odpovedala áno, ale bola som nemilo prekvapená. Odpovede som si rozdelila do troch zón: zelená zóna znamenala správnu odpoveď. Oranžová znamenala opisnú odpoveď bez udania spisovateľovho mena (napr.: je to príbeh o princovi a ruži; je to povinné čítanie; je to kniha, ktorú som pochopila až ako dospelá – a podobne). No a potom červená zóna odpovedí spájala tých, ktorí nechali riadok bez odpovede alebo odpovedali zle. Výsledok? U externistov som zaznamenala správnu odpoveď 16-x (33 %), no až 24-x opisnú odpoveď bez uvedenia spisovateľovho mena (50 %), 8 respondentov odpovedalo zle alebo nechali riadok prázdny (17 %). Internisti odpovedali správne v počte 21 respondentov (28 %), 49 respondentov neuviedlo spisovateľovo meno (66 %) a 6 % odpovedí bolo nesprávnych alebo neuvedených (4 respondenti).

Dajú sa medzi tvojimi respondentmi nájsť absolútni nadšenci čítania „očarení knihou“?
Chvalabohu, vždy sa nájdu. Sú to tí, ktorí po prednáške či seminári prichádzajú k učiteľskej katedre a chcú diskutovať, hovoriť o svojich pocitoch, majú veľa otázok. Externisti si dokonca overujú navrhnuté spôsoby práce s knihou priamo medzi deťmi a prídu mi o tom s nadšením porozprávať. Študenti sú vždy znôška mnohých úrovní vedomostí, daností a talentov, veď medzi „pepkármi“ máme veľmi často víťazov súťaže Študentský fejtón, takže, našťastie, tvorivosť celkom nezanikla. Bojím sa však, že ak začne byť čítanie na ústupe, ak učiteľka malých detí sama nebude mať knihu „nažitú“, nemôže nič z toho odovzdať ďalej. Kto sám nehorí, nemôže zapáliť iných – hovoria múdri... Je to reťazenie.

Podľa iného prieskumu deti, ktoré s rodičmi čítali papierové knihy, mali lepšiu slovnú zásobu, boli pozornejšie. A tablety dopadli zle. Z hľadiska formovania čitateľských návykov je však lepšia elektronická percepcia textu ako žiadna. Čo však s námietkou, že si stačí pozrieť film, načo čítať hrubú knihu?
Každé čítanie je dobré. Prostredníctvom knihy sa človek dozvie nielen veľa o svete, ale aj o sebe (na to postupne prídu tí, čo sú skutoční čitatelia). Kniha, tá klasická – papierová, je však podľa mňa nenahraditeľná. Je niečo iné hľadieť do obrazovky, na displej a niečo iné obracať strany, tešiť sa, ako to pokračuje a „odhadnúť si“ hrúbkou strán svoju dávku... Ten šuchot papiera, vôňa knihy – to je to, čo je neprenosné. Všetko ostatné čítačka dokáže, aj oveľa viac, ale ... nemá svoju vôňu.
Pri spoločnom čítaní v interakcii dieťa – rodič – kniha (alebo učiteľ – žiak – kniha) ide o intímny zážitok, zvnútornený v predstavách detí. Nikto za nich v mozgu nestvorí predstavy, musia ich tvoriť samy, musia použiť fantáziu, prepínať „mozgové kanály“. Film či animovaná rozprávka naservírujú zážitok. Dajú ho ako hotový produkt. Nehovorím, že je to zlé, ale film či animovaná rozprávka je iné médium ako kniha, má iné výrazové prostriedky, o ktorých by malo dieťa vedieť. Nemusí toľko obrázkov vytvoriť v sebe, skáču priamo pred ním, v plných farbách, v pohybe... Áno, je dobré pozerať film i animácie, ale – opakujem – nenahradí to čítanie. Napokon, veľa ráz sa stalo, že výrazové prostriedky filmového spracovania pomohli knihe – a naopak: film svojou kvalitou textovú predlohu „nedobehol“. Neodmietam ani jedno, ani druhé. Ide len o to, že vysvetliť v dnešnej dobe dnešným deťom výhody naoko „statickej“ knihy je veľmi ťažké.

Čo možno odporúčať ako účinné? Existuje univerzálny návod?
Neexistuje. Existuje však inštancia, ktorú voláme zdravý rozum. Čas, ktorý s dieťaťom ja ako dospelý trávim čítaním, je **náš čas**. Beriem si dieťa na kolená, „uzatvorím ho“ vo svojom náručí a v strede toho všetkého intímneho je kniha. Čítame si. Takto sa to akosi deje v tom ranom detstve, keď budujeme návyk čítania, keď dieťa spoznáva, že pri čítaní mu je dobre. V škole túto „náruč“ s knihou možno vytvoriť ťažšie, ale dá sa to – ak prestaneme učiť literatúru ako exaktný predmet, v ktorom ide len a len o vedomosti. Literárna výchova je predsa výchova, súčasť estetického pôsobenia. Ak to naučíme študentov, ak prelomíme ich zlozvyk pozerať sa na knihu ako na príťaž, vychováme si – a tomu verím – generáciu citovo bohatšiu a schopnú rozpoznávať vzájomné odlišnosti ako dar, nie ako hrozbu. A ešte omnoho, omnoho viac...

S Gabrielou Magalovou
z Katedry SJaL PdF TU
sa rozprávala Zuzana Martinkovičová

Filozofická fakulta

Možnosti inovácie obsahu vzdelávania

Dňa 8. septembra 2020 sa vedúci Katedry psychológie FiF TU v Trnave doc. PhDr. Marián Špajdel, PhD., spolu s garantmi štúdia prof. Mgr. Petrom Halamom, PhD., a doc. PhDr. Vladimírom Dočkalom, CSc., zúčastnili na pracovnom stretnutí na Ministerstve zdravotníctva Slovenskej republiky. Stretnutie otvoril štátny tajomník ministerstva zdravotníctva MUDr. Peter Stachura, Dr. med., MBA. Okrem zástupcov z ďalších vzdelávacích inštitúcií v odbore psychológia boli prítomní aj delegáti z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Pohľad na účastníkov pracovného stretnutia na ministerstve zdravotníctva

Prítomní diskutovali o možnostiach inovácie obsahu vzdelávania v odbore psychológia s cieľom, aby boli absolventi čo najlepšie pripravení pre potreby psychologickej praxe v rôznych oblastiach pôsobenia. Predmetom diskusie boli aj pripravované legislatívne zmeny v postgraduálnom vzdelávaní a odbornej príprave psychológov. Veríme, že stretnutie významnou mierou prispelo k zvyšovaniu kvality štúdia tak, aby odrážalo najaktuálnejšie potreby praxe na Slovensku.

Text a foto: M. Š.

Workshop historikov v Podkylave

V dňoch 22. – 24. júna 2020 absolvovali členovia Katedry histórie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a riešitelia projektu APVV *Rímska kúria a Uhorské kráľovstvo v komunikačnej interakcii v stredoveku (s osobitným zreteľom na územie dnešného Slovenska)* pod vedením prof. Vladimíra Rábika pracovný workshop v Podkylave. Keďže situácia súvisiaca s pandémiou koronavírusu nedovolila riešiteľom projektu na jar cestu a výskum v archíve vo Vatikáne, bolo potrebné, aby sa riešitelia v zostave prof. Vladimír Rábik, doc. Zuzana Lopatková, doc. Miloš Marek, doc. Šimon Marinčák, Dr. Radoslava Ristovská, Dr. Peter Labanc, Dr. Dominika Čechová a Dr. Simona Anderáková stretli, skontrolovali úlohy vyplývajúce z projektu pre jednotlivých členov riešiteľského kolektívu a špecifikovali obsah a metodológiu záverečných výstupov projektu. Spestrením celého pobytu bolo stretnutie s majiteľom agropenziónu Adam v Podkylave, ktorý nám ukázal nielen biofarmu Charolais, kde rodina chová hovädzí dobytok a organizuje detské letné tábory a školu v prírode, ale aj sušiareň ovocia a porozprával nám celý príbeh, ktorý stál za vznikom tohto rodinného podniku. Krásna príroda naokolo bola len bonusom navyše.

Radoslava Ristovská

Workshop riešiteľov projektu APVV „Rímska kúria a Uhorské kráľovstvo v komunikačnej interakcii v stredoveku“ sa odohrával v príjemnom prostredí Podkylavy.

Úspech slovníka si vyžiadal nové vydanie

Vychádza druhé aktualizované vydanie Slovníka stredovekej a novovekej latinčiny na Slovensku. Glossarium mediae et infimae Latinitatis Slovaciae (Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave – Towarzystwo Słowaków w Polsce, 2020). Autorom práce je Miloš MAREK, ktorého sme sa spýtali na okolnosti opätovného vydania publikácie:

„Vedecký výskum na slovenských univerzitách v súčasnosti negatívne postihuje systém orientovaný na kvantitu, ktorý núti bádateľov skôr k povrchnosti a špekuláciám, než k poctivosti a vedeckej dôslednosti. Aj veda je však zrkadlom doby a snaží sa reagovať a prispôsobiť moderným trendom. Či sú tieto trendy správne a pozitívne, ukáže čas, ktorý je vo všeobecnosti najlepším sudcom. Skôr či neskôr sa oddelí zrno od pliev a s odstupom času sa kvalita vynorí z nánosov balastu, ktorý ju dusil a držal mimo zaslúženej pozornosti. Systémom nastavené kritériá dnes bránia vedcom venovať sa naplno dlhodobému a systematickému výskumu. Avšak práve z takýchto výskumov vychádzajú diela, ktoré síce neprinesú veľa bodov do tabuľky hodnotenia vedeckej práce univerzitného bádateľa, majú však svoju nadčasovú hodnotu. Pre ostatných prijímateľov sú využiteľným zdrojom informácií a cennou pomôckou pri ich práci. A práve tento cieľ ma viedol v myšlienke vytvoriť pre kolegov v odbore osožnú príručku, ktorú by využili pri svojej dennodennej práci.

Ako pedagóg vyučujúci študentov latinský jazyk, v jeho klasickej i stredovekej forme, a vedúci seminára a cvičenia z latinskej paleografie považoval som za potrebné nielen pre historikov vypracovať vo forme glosára alebo slovníka pomôcku, ktorá by im pomohla interpretovať a pochopiť význam textu starých písomností a dokumentov písaných v latinskom jazyku a obsahujúcich termíny, ktoré nenájdu v klasických slovníkoch. Obetoval som tomu niekoľko rokov života, počas ktorých som vykonával systematickú heuristiku z rôznorodého písomného materiálu z obdobia stredoveku a novoveku.

Z písomností týkajúcich sa Slovenska a vydaných vo forme edície alebo doteraz nepublikovaných a uložených v archívoch alebo sprístupnených v elektronickej podobe. Za týmto účelom som „prešiel“ desiatky diplomatárov, regestov, kódexov s listinami alebo listami či análmi a kronikami, zozbieral som latinské termíny z hospodárskych alebo cirkevných písomností: súpisov, inventárov, urbárov, vizitácií, matrík, testamentov a iných rôznych prameňov. V roku 2017 tak vyšlo dielo *Slovník stredovekej a novovekej latinčiny na Slovensku* s podtitulom „Glossarium mediae et infimae Latinitatis Slovaciae“. Úspech, ktorý jeho vydanie zaznamenalo, ma podnietil pripraviť druhé vydanie, ktoré uzrelo svetlo sveta v tomto roku. Pravda, nechcel som len tak vydať opäť to isté. Pridal som doň vyše tisíc ďalších sloviek. Na vyše 1 300 stranách slovníka tak nájde čitateľ okolo 17 000 latinských hesiel spolu s krátkymi citáciami z prameňa, v ktorom sa termín uvádza. Slovná zásoba nového Glosára zahrnuje výrazy z najrôznejších oblastí ľudskej činnosti. Aj toto druhé vydanie vyprevádzam do života s nádejou, že sa stane cennou pomôckou nielen pre historikov, ale aj odborníkov pracujúcich v príbuzných odboroch histórie, akými sú dejiny umenia a architektúry, jazykoveda, archeológia alebo teológia či právo.“

Záujemcovia si môžu slovník objednať na stránke Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave:
http://ff.truni.sk/knizne-publikacie/slovnik-stredovekej-novovekej-latinciny-na-slovensku-ii-vydanie.

(red.)

Inovatívny výstavný projekt

Filozofická fakulta Trnavskej univerzity otvorila v tohtoročnom prvom marcovom týždni svoje priestory pre netradičný inovatívny výstavný projekt ART/ES. Projekt bol výsledkom spolupráce študentov a pedagógov z Katedry dejín a teórie Filozofickej fakulty umenia Trnavskej univerzity a mladých, etablujúcich sa umelkýň a umelcov z prostredia Akadémie umení v Banskej Bystrici. Výstava abstraktných i konkrétnych diel s použitím rôznych výtvarných techník bola hodnotným spestrením priestorov, a taktiež jedinečnou prezentáciou prác talentovaných študentov univerzity.

Mária Letzová

Foto: Barbora Likavská

Pedagogická fakulta

Kresťanský disent ako priestor pre výchovu a vzdelávanie

Odborný tím z Katedry pedagogických štúdií Pedagogickej fakulty TU v Trnave a odborníkov zo Slovenskej akadémie vied, Ústavu pamäti národa a ďalších akademických pracovísk sa pod vedením prof. PhDr. Ing. Blanky Kudláčovej, PhD., už niekoľko rokov venuje kritickej reflexii pedagogického myslenia na Slovensku v širších spoločensko-historických súvislostiach. V spoluautorstve riešiteľského tímu vyšlo niekoľko zásadných publikácií, prezentovaných aj na stránkach tohto časopisu, ktoré mapujú stav a vývoj pedagogického myslenia na Slovensku v jednotlivých spoločensko-politických obdobiach od roku 1918 po rok 1989.

Aktuálne výskumné bádanie je zamerané na reflexiu slobody verzus neslobody vo vzdelávaní a výchove v období rokov 1948 až 1989 (projekt VEGA č. 1/0106/20). Neodmysliteľnou platformou odborných diskusií spoluriešiteľov sú vedecké kolokviá za spoluúčasti pozvaných hostí, renomovaných odborníkov z oblasti dejín pedagogiky, histórie a súvzťažných vedných odborov. V aule Pedagogickej fakulty TU v Trnave sa 29. mája uskutočnilo kolokvium s názvom *Kresťanský disent ako priestor pre výchovu a vzdelávanie slobodného človeka v období socializmu*. Podujatie sa uskutočnilo v pôvodne naplánovanom termíne, no aktuálne epidemiologické opatrenia súvisiace s minimalizáciou šírenia COVID-u 19 ovplyvnili počet účastníkov a časový harmonogram rokovania. Na kolokviu sa zúčastnilo jedenásť odborníkov z Pedagogickej fakulty a Teologickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, Pedagogickej fakulty UK v Bratislave, Ústavu pamäti národa a predstaviteľov občianskeho života, v zastúpení kresťanského disidenta a politika RNDr. Františka Mikloška, čestného doktora Trnavskej univerzity v Trnave. Rokovanie prebehlo v doobedňajších hodinách a pozostávalo z dvoch prednáškových blokov a diskusie.

V rámci prvého bloku zazneli prednášky prof. PhDr. Róberta Letza, PhD., a prof. PhDr. Ing. Blanky Kudláčovej, PhD. Prof. Letz sústredil svoju pozornosť na vznik a vývoj kresťanského disentu ako prejavu odporu voči likvidácii cirkví a náboženských spoločností a ozrejmil hlavné úlohy tzv. tajnej cirkvi vo výchove slobodného človeka. Vo svojej prednáške sa dotkol aj významu neoficiálnych aktivít cirkvi a ich úlohy v celospoločenskom odpore voči totalitnému režimu, keďže v porovnaní s okolitými krajinami, napríklad susedným Českom, cirkvi na Slovensku predstavovali v tomto odpore hlavnú silu. Prof. Kudláčová konkretizovala výskumné zámery svojho projektu a pokúsila sa o teologicko-pedagogickú reflexiu a zhodnotenie zmyslu a významu kresťanského disentu a jeho aktivít, pri ktorej vychádzala z teoretických východísk štúdie Otta Mádra *Modus moriendi cirkvi* (český katolícky teológ, odsúdený za vieru v 50. rokoch minulého storočia). Ťažiskom jej prednášky bola reflexia limitných životných skúseností perzekvovaných kresťanských disidentov a ich vklad do kreácie a profilácie premysleného systému výchovy a vzdelávania slobodného človeka v duchu kresťan-

Prednáša profesorka Blanka Kudláčová

Záber na účastníkov kolokvia

ských a univerzálnych všeľudských hodnôt, potláčaných totalitným režimom.
Druhý blok tvorili prednášky RNDr. Františka Mikloška a prof. Ladislava Csontosa SJ. F. Mikloško ako protagonista kresťanského disentu a organizátor mnohých podujatí tajnej cirkvi predstavil vo svojej prednáške osudy a životné dielo troch katolíckych kňazov, ktorí sa významným spôsobom pričinili o rozvoj vzdelávania v podmienkach neslobody, najmä v prostredí väzníc (Štefan Šmálik, Ladislav Hanus a jezuita Ján Dieška). Profesor Csontos prezentoval systém jezuitského akademického vzdelávania v ilegalite s podrobnou analýzou jeho obsahového zamerania a personálneho zabezpečenia. Diskusie boli hodnotnou a rovnocennou súčasťou rokovania, ozrejmili širšie súvislosti nastolených výskumných problémov a multiplicitu terminologickej bázy, prispeli k výberu a sieťovaniu osobností zaoberajúcich sa problematikou kresťanského disentu a tzv. tajnej cirkvi a v neposlednom rade osvetlili neformálne momenty zo života kľúčových aktérov tzv. tajnej cirkvi, z ktorých niektorí boli osobne prítomní.
Z pozície účastníčky chcem vyjadriť poďakovanie organizátorom za organizáciu kolokvia a vedeniu pedagogickej fakulty za to, že umožnilo jeho realizáciu v období uvoľňovania pandemických opatrení.

Naďa Bizová

Trnavská univerzita bude pripravovať tlmočníkov posunkového jazyka

Absolventi nového študijného programu na Pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity budú profesionálni tlmočníci, ktorí pomôžu v bežnej komunikácii, ale i v škole, na úrade či u lekára. Jednoducho všade tam, kde je potrebné prekonať komunikačnú bariéru pre nepočujúcich.
Štvorročný profesijne orientovaný bakalársky študijný program slovenský jazyk v komunikácii nepočujúcich si kladie za cieľ vyplniť medzeru spôsobenú nedostatkom kvalifikovaných tlmočníkov medzi slovenským jazykom a slovenským posunkovým jazykom na celom území Slovenska. *„Novoakreditovaný študijný program je v úplnom súlade s hodnotovými prioritami Trnavskej univerzity. Je zameraný na odstraňovanie bariér, ktoré delia nepočujúcich od tých, ktorí takéto znevýhodnenie nemajú. Som nesmierne rád, že sme prvou vysokou školou na Slovensku, ktorá bude môcť pripravovať vysokoškolsky vzdelaných tlmočníkov do posunkovej reči a verím, že je to pre univerzitu krok správnym smerom,“* vyhlásil rektor René Bílik.
Nový a jedinečný študijný program je možné študovať od septembra 2020 len na Pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave. Zameriava sa na jazykové a tlmočnícke zručnosti a ponúkne vedomosti z problematiky života nepočujúcich osôb. Tento program reflektuje potreby nepočujúcich na Slovensku a prispieva k ich lepšiemu začleneniu do majoritnej spoločnosti.

Ilustračné foto

Uchádzačom ponúka možnosť získať vysokoškolské vzdelanie so širokou škálou uplatnenia, najmä ako tlmočník posunkového jazyka, ale toto štúdium je vhodné aj pre rodičov nepočujúcich detí, ktorí si rozšíria svoje poznatky a tiež sa naučia komunikovať so svojím nepočujúcim dieťaťom. *„Nepredpokladáme vysoký záujem uchádzačov. Zo skúseností vieme, že bližší vzťah a záujem o nepočujúcich majú predovšetkým ich rodinní príslušníci. Očakávame teda najväčší záujem o štúdium z tejto komunity. Veríme však, že týmto programom oslovíme aj iných uchádzačov a realizáciou výberového predmetu, ktorý ponúkneme pre všetkých našich študentov, zvýšime zručnosť aspoň čiastočného využívania posunkového jazyka,“* povedala dekanka pedagogickej fakulty Viera Peterková.
Na Slovensku je akútny nedostatok tlmočníkov, má ich tu pôsobiť len približne dvadsaťpäť. *„Tisícky slovenských nepočujúcich si buď nemajú možnosť objednať tlmočníka, alebo si ho nájdu len s veľkými ťažkosťami, aby im pomohol na úrade či u lekára. Potrebujeme čo najviac tlmočníkov, ale je to beh na dlhé trate,“* hovorí predseda Trnavskej asociácie sluchovo postihnutých Jaroslav Cehlárik.
Okrem teoretických vedomostí študenti nadobudnú aj praktické skúsenosti práve v asociácii, ktorá dlhoročne poskytuje tlmočnícku službu v Trnavskom kraji. *„Zároveň predmety budú vyučovať i nepočujúci vyučujúci, čo je najlepšia priama metóda výučby v slovenskom posunkovom jazyku. Bude to veľmi zaujímavý odbor,“* dopĺňa J. Cehlárik.

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce

Od teórie k praxi, od figuríny k pacientovi

V priestoroch areálu Fakultnej nemocnice v Trnave sa nachádza pavilón klinických disciplín a laboratórnych vyšetrovacích metód, ktorý využíva Fakulta zdravotníctva a sociálnych vied Trnavskej univerzity pre vybrané študijné odbory – ošetrovateľstvo, laboratórne vyšetrovacie metódy, verejné zdravotníctvo. Budova je situovaná tak, aby spĺňala všetky kritériá pre vzdelávanie budúcich zdravotníkov 21. storočia. V budove sa nachádzajú prednáškové miestnosti a šatne pre študentov aj pre odborné asistentky katedry ošetrovateľstva, ktorí realizujú klinickú prax na klinických pracoviskách trnavskej nemocnice.

Neodmysliteľnou súčasťou sú však tzv. odborné učebne pre študijný odbor ošetrovateľstvo. Špecifickosť spočíva v ich materiálno-technickom vybavení a odbornom zameraní. K základnému vybaveniu patrí lôžko pre hospitalizovaného chorého, figurína dospelého človeka aj figurína dieťaťa, ktoré imitujú pacientov a sú určené na nácvik ošetrovateľských výkonov.

Okrem základných pomôcok (tlakomer, teplomer, odberové sety, ovínadlá a pod.) sa tu nachádzajú špeciálne pomôcky – EKG prístroj, bioptronová lampa, modely ruky a rany a mnohé iné.

Komplexná databáza zdravotníckych a ošetrovateľských pomôcok je totožná s pomôckami na oddeleniach a klinikách v nemocniciach a iných zdravotníckych zariadeniach. Používaním a opakovanou manipuláciou s jednotlivými pomôckami si budúce sestry trénujú a zdokonaľujú jemnú motoriku. Osvojujú si praktické zručnosti tak, aby pri lôžku chorého výkon ovládali bezchybne a zrealizovali ho v súlade s požiadavkou postupu *lege artis*. Študenti majú možnosť pretransformovať teoretické vedomosti do priamej aplikácie nácviku jednotlivých ošetrovateľských činností, ktoré súhrnne možno označiť ako poskytovanie komplexnej ošetrovateľskej starostlivosti. Kvalitne pripravený študent potom uplatňuje starostlivosť bez akéhokoľvek rizika iatrogénneho poškodenia pacienta. Snahou vyučujúcich je najmä pripraviť študentov pre prax s cieľom implementácie kvalitnej individualizovanej a bezpečnej ošetrovateľskej starostlivosti. Pomôcky je potrebné neustále dopĺňať tak, aby korešpondovali s najnovšími poznatkami ošetrovateľstva a medicíny. Študenti sa počas cvičení v predmete ošetrovateľské techniky naučia pracovať štandardnými postupmi v súlade s požiadavkami ošetrovateľstva založeného na dôkazoch Evidence Base Nursing (EBN).

Požiadavky praxe sa neustále menia, napredujú pod vplyvom vedeckého pokroku a výskumu. Pomôcky, ktoré pomáhajú pacientom alebo sestrám pri ošetrovaní, pribúdajú a zdokonaľujú sa. Aby príprava budúcich sestier na klinickú prax predstihla prax samotnú, je nevyhnutnosťou prezentovať a používať tie najnovšie a najdokonalejšie moderné pomôcky.

Ošetrovateľstvo je integrovaná multiodborová praktická disciplína, je vedou a umením zároveň. Podľa zakladateľky moderného ošetrovateľstva Florence Nightingaleovej (1820 – 1910) je najdôležitejšie naučiť študentov *„myslieť ako sestry“*. Zámerom vyučujúcich na katedre ošetrovateľstva je tento cieľ spoľahlivo a erudovane napĺňať.

Iveta Vidi, Andrea Botíková, Andrea Lajdová

Všetko, čo vyžaduje prax pracovníkov epidemiológie

RUSNÁK, M. – RUSNÁKOVÁ, V. – PRÍKAZSKÝ, V. – KOTRBOVÁ, K. (eds.): *Propedeutika epidemiológie*. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2018, 624 s. ISBN 978-80-568-0148-2

„*Náuku o zdraví verejnosti považujeme za exaktnú vedu, ktorá má, prirodzene, objektívnu a subjektívnu zložku. Za objektívnu považujeme najmä tie časti, v rámci ktorých sa uplatňuje meranie. Samotné spôsoby merania hromadných javov v populácii, ktoré majú vplyv na zdravie ľudí, zabezpečuje* ***epidemiológia****. To by však bolo málo; potrebujeme, aby na základe poznania počtov alebo frekvencií výskytu boli uskutočnené opatrenia. Nestačí len vedieť, že v populácii nášho mesta sa vyskytli v ostatnom týždni štyri prípady ochorenia na infekčnú žltačku, ale je nutné nájsť jej zdroj a vykonať opatrenia, ktoré zabránia ďalším obyvateľom ochorieť. Tieto a mnohé ďalšie úlohy sú náplňou odboru epidemiológia, ktorú právom nazývame základnou vedou z oblasti zdravia verejnosti*."

To je úryvok zo 600-stranovej publikácie, práce kolektívu 20 odborníkov zo Slovenska a Česka, ktorej zostavovateľmi sú Martin Rusnák, Viera Rusnáková, Vladimír Príkazský a Kvetoslava Kotrbová. Ide o výnimočné komplexné dielo, ktoré vzniklo na pôde Katedry verejného zdravotníctva FZaSP Trnavskej univerzity v rámci riešenia projektu Kultúrnej a edukačnej agentúry MŠVVaŠ SR. Recenzent diela prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH., z Fakulty zdravotníctva Katolíckej univerzity v Ružomberku v odbornom posudku o. i. uvádza:

„Názov *propedeutika* sa vysvetľuje ako úvod do štúdia vedného odboru epidemiológia, ako prvý krok prípravy na skutočnú epidemiológiu, čím zostavovatelia dali jasne najavo, že cieľom publikácie je nielen napísať, ale aj viesť odbornú diskusiu o nástrojoch a postupoch, ktoré tento vedný odbor používa. (...) Zostavovatelia publikácie položili dôraz aj na odpovede na mnohé otázky zoširoka koncipovanej propedeutiky epidemiológie, odvolávajúc sa na v publikácii uvedené aktuálne a svetové moderné zdroje z tejto oblasti.

V prvej časti, nazvanej *Nástroje pre popísanie situácie*, sú riešené základné charakteristiky v epidemiológii s následným kvantitatívnym opisom epidemiologických javov. Ďalšie kapitoly sú venované záťaži populácie ochoreniami a časovému radu a priestorovej analýze údajov. V druhej časti monografie, zameranej na tému *Nástroje skúmania vzťahov príčiny a následku*, sa autori zaoberajú spoznávaním vzťahu medzi príčinou a následkom, dizajnom epidemiologickej štúdie, praktickou epidemiológiou – riešením epidémií a nakoniec spracúvajú oblasť laboratórnej diagnostiky v epidemiológii. V časti *Nástroje surveillance a epidemiologického spravodajstva* sa rieši problematika dozoru nad ochoreniami v rámci surveillance infekčných aj neinfekčných ochorení, rýchleho hodnotenia rizika a tiež epidemiologických informačných systémov. Časť publikácie nazvaná *Epidemiológia založená na dôkazoch* približuje výsledky vedeckého poznania z epidemiologických štúdií, zaoberá sa vedeckými dôkazmi a ich silou a tiež využitím dôkazov v praxi. V predposlednej, piatej časti – *Epidemiológia a manažment zdravotníckych systémov* – sa zameriava na praktické využitie epidemiologických postupov pre riadenie. V nej autori charakterizujú základné manažérske zručnosti epidemiológa, kvalitu zdravotníckych služieb a nakoniec použitie nástrojov epidemiológie pre hodnotenie výsledkov intervencií, projektov a politík.

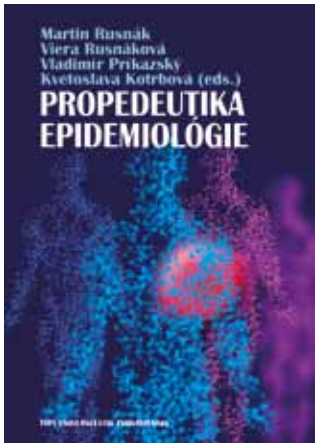

Obálku pre publikáciu navrhol MgA. Štefan Blažo (Pedagogická fakulta TU)

Publikáciou sa napĺňa predstava, aby sa do praktickej odbornej činnosti dostalo všetko to, čo denná prax pracovníkov epidemiológie v oblasti prevencie a každodenného riešenia problémov vyžaduje. Dobre si spomínam na obdobie, keď Úrad verejného zdravotníctva SR pred viac ako desiatimi rokmi žiadal od Ministerstva zdravotníctva SR – odboru zahraničných vzťahov predloženie koncepcie, informácie o tom, ako sa daná problematika rieši v rámci Svetovej zdravotníckej organizácie (SZO), čo odporúča SZO, ako rieši danú problematiku Centrum pre kontrolu ochorení v Atlante (CDC) a čo odporúča Európske centrum kontroly a prevencie ochorení (ECDC), aby sa tieto odborné záležitosti mohli pretransformovať do koncepcie verejného zdravotníctva v SR vrátane epidemiológie.

Vtedy to bola naša predstava, ako budeme transponovať do systému verejného zdravotníctva v SR všetko to, čo odporúčajú spomínané organizácie. Naša predstava sa začína napĺňať vďaka nadšeniu a ochote zostavovateľov tejto publikácie, ktorá sa jednotlivými odbornými kapitolami stáva neoddeliteľnou, skutočnou odbornou pomôckou pre praktické riešenia problémov epidemiológie. Publikácia vypĺňa medzeru v učebnom písomníctve a bude výbornou pomôckou pre študentov a pedagógov v rámci pregraduálneho a postgraduálneho vzdelávania, ale i pre odborných pracovníkov štátnej správy a samosprávy. Prof. MUDr. M. Rusnák, CSc., a spoluautori sú významní a mienkotvorní odborníci verejného zdravotníctva s dlhoročnými domácimi i zahraničnými skúsenosťami a relevantnými publikačnými výstupmi doma i v zahraničí. Ich autorský počin i zvolenú tému hodnotím po odbornej stránke vysoko pozitívne," uzatvára svoje hodnotenie I. Rovný.

Pripravil: (bch)

Teologická fakulta

Stratégia na podporu stabilnej rodiny

(Jej cieľom je motivovať mužov, aby sa viac podieľali na výchove detí)

Ak vo všeobecnosti platí, že pre vyváženú výchovu je rovnako potrebná prítomnosť mužov a žien, bolo by ideálne, aby sa aj tu dosiahol stav parity. Preto je potrebné zvýšiť atraktivitu povolania učiteľa finančne i spoločenským uznaním. Odporúčajú to teológovia z Trnavskej univerzity v *Stratégii na podporu stabilnej rodiny a jej faktorov.*

Vzhľadom na to, že podľa štatistík pracuje na základných školách približne 90 % žien, odborníci navrhujú, aby sa podiel učiteľov zvýšil aspoň o 20 %. Malo by sa to podariť zatraktívnením nielen finančného ohodnotenia, ale aj spoločenského uznania učiteľov, ktorým odporúčajú poskytnúť nájomné byty v sídle školy. *„Úloha mužov pri výchove dieťaťa je v edukačnom priestore mimoriadne dôležitá, podobne ako úloha ženy. Deti by mali byť schopné rovnako komunikovať s pedagógmi mužského, ako aj ženského pohlavia,“* konštatujú vedci z Trnavskej univerzity v novej

Arcibiskup Cyril Vasiľ

stratégii, ktorá je výsledkom štvorročného projektu APVV *Vybrané faktory pro-rodinnej stratégie a podpora stabilnej rodiny v multikulturálnom prostredí*. Predstavili ju na konferencii za účasti arcibiskupa Cyrila Vasiľa, štátnej tajomníčky ministerstva práce,

Zodpovedný riešiteľ projektu profesor Ladislav Csontos

sociálnych vecí a rodiny Sone Gaborčákovej a riaditeľky sekcie rodinnej politiky Anny Verešovej.

„Základným princípom stratégie na pomoc stabilnej rodine je podpora rodiny v celom jej živote od vzniku, počas trvania a rozvoja, obzvlášť v záťažových situáciách, ktoré vedú k jej rozpadu. V priebehu desiatich rokov je potrebné podstatne zvýšiť výdatnosť podpory rodín a detí zo strany štátu,“ tvrdí zodpovedný riešiteľ projektu profesor Ladislav Csontos. Hlavným impulzom, ako zvýšiť stabilitu slovenských rodín, by malo byť zvýšenie výdavkov štátu pre rodiny zo súčasných 1,6 % HDP na 2,4 %. Na porovnanie – Dánsko poskytuje rodinám 3,4 % zo svojho HDP, Nemecko 3,2 % a Francúzsko 2,5 %. *„Slovenské prídavky na deti patria k najnižším v Európskej únii, avšak v kombinácii s daňovým bonusom (pre rodiny zarábajúcich rodičov) sa radíme k štedrejším krajinám bývalého sovietskeho bloku. Naše dávky sú jednotné pre každé dieťa bez ohľadu na vek, finančnú situáciu či veľkosť rodiny. Avšak v porovnaní s detskými prídavkami poskytovanými v ekonomicky bohatých krajinách sú naše prídavky stále nízke,“* konštatuje profesor Csontos.

Vedci z Teologickej fakulty Trnavskej univerzity si sľubujú od zvýšenia príjmov rodín, že im to umožní tráviť viac času spoločnými aktivitami zameranými na rozvoj vzťahov medzi manželmi navzájom a medzi rodičmi a deťmi. Kým dve tretiny žien tvrdia, že majú dostatok času na deti, u mužov je to len tretina. Čas na partnera má len 38,3 % žien a 29,2 % mužov. Najhoršie je na tom voľný čas: len pätina žien má podľa vlastných slov čas venovať sa koníčkom, u mužov je to ešte menej (16,8 %). Z empirického výskumu, ktorý realizovali na teologickej fakulte, navyše vyplynulo, že

Profesorka Mária Šmídová

viac ako tretina mužov trávi v zamestnaní 10 hodín denne (aj s dochádzaním). Aj preto stratégia navrhuje znížiť týždenný pracovný čas o dve hodiny týždenne na priemer EÚ a umožniť vyššiu flexibilitu zamestnania skrátenými úväzkami či prácou z domu.

Projekt APVV *Vybrané faktory pro-rodinnej stratégie a podpora stabilnej rodiny v multikulturálnom prostredí* sa realizoval v rokoch 2016 – 2020 na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity, kde je možné okrem náuky o rodine študovať aj sociálnu prácu so zameraním na rodinu.

Zo zákonodarstva ranej Cirkvi

(Vychádza kritický preklad ranocirkevnej zbierky Statuta Ecclesiae antiqua)

Viac ako stovka kánonov pojednávajúcich o cirkevnej disciplíne, ktoré dnes poznáme ako *Statuta Ecclesiae antiqua* (SEA), vychádza v kritickom preklade profesora teológie Miloša Lichnera vo vydavateľstve Dobrá kniha. Okrem toho sa v Statuta nachádza *Vyznanie viery* kandidáta na biskupa a napokon aj kánony týkajúce sa spôsobu ordinácie klerikov.

Vo *Vyznaní viery* sa vyžaduje, aby kandidát na biskupa bol patrične preskúšaný. *„Nech sa zistí, či je prirodzene opatrný, či je učenlivý, či je striedmy v mravoch, či má čistý život, či je triezvy, či vždy správne riadi svoje osobné záležitosti, či je láskavo pokorný, či je milosrdný, či je poučený v Pánovom zákone, či je ostražitý v porozumení Svätého písma, či je znalý v cirkevných pravdách viery, a predovšetkým nech je isté, že vie predstaviť jednoduchými slovami pravdy viery.*

To znamená, či uznáva, že Otec a Syn a Duch Svätý sú jedným Bohom, či ohlasuje plnosť Božskej Trojice, ktorá je spolubytná, spolupodstatná, spoluvečná a spoluvšemocná.“

Statuta teda neslúžili len ako návod na cirkevnú disciplínu, ale bola aj odpoveďou proti rozličným kresťanským herézam 5. storočia. Autorstvo ostáva síce anonymné, ale ako pravdepodobný autor sa uvádza kňaz a historik Gennadius Masilliensis.

„Teologická a filologická história textu SEA je komplikovaná a samotný text s odlišným rátaním kánonov a s ich textovými úpravami bol počas stáročí pripisovaný rôznym autorom či koncilom,“ uvádza profesor Miloš Lichner, prorektor Trnavskej univerzity v Trnave. *„V kresťanskej literatúre nájdeme rôzne typy dokumentov a medzi ne radíme aj cirkevné poriadky, čo sú dokumenty odzrkadľujúce cirkevné zákonodarstvo ranej Cirkvi, vyjadrené formou kánonov. Väčšina z nich je anonymná, to znamená, že ich autor sa zriekol uvedenia svojho autorstva a pripísal ich inej osobe, napríklad apoštolovi, ranému pápežovi alebo koncilu, napríklad apoštolskému, ba dokonca aj samotnému Ježišovi Kristovi, len aby im takýmto spôsobom dodal na váženosti.“*

Profesor Miloš Lichner, prekladateľ ranocirkevnej zbierky kánonov Statuta Ecclesiae antiqua. Foto: Barbora Likavská

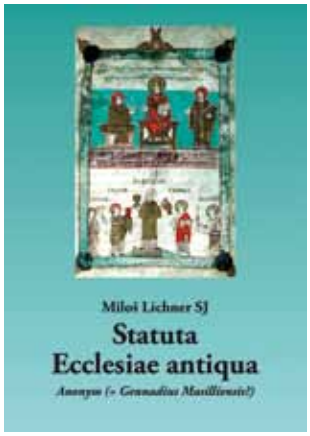

Obálka knihy

Kritické vydanie textu SEA obsahuje tri samostatné časti: prvá časť je tvorená vyznaním viery kandidáta na biskupskú ordináciu; druhá časť obsahuje rôzne kánony a tretia časť obsahuje spôsob ordinácie vyšších a nižších ministérií, a to počnúc biskupom. Tento poriadok autor prof. Lichner ponechal a preklad doplnil monografickou štúdiou.

Prof. ThLic. Miloš Lichner, SJ, D.Th., je prorektorom Trnavskej univerzity pre vonkajšie vzťahy a je zároveň prezidentom Európskej spoločnosti pre katolícku teológiu (ESCT).

Matúš Demko

Význam spoločenstva v duchovnom živote

Ak zadefinujeme človeka ako stvorenie s telom, dušou a duchom a zároveň prijmeme povolanie tvoriť vzťahy a spoločenstvo ako niečo, kde sa naplno realizujeme[1], a teda sme viac tým, kým skutočne sme, potom je pravdou, že spoločenstvo a jeho význam je poznateľný vo všetkých rovinách – v telesnej, duševnej i duchovnej.

V telesnej rovine alebo biologickej je vzťah a spoločenstvo základom, kde sa človek človeku odovzdáva, kde sa zachováva život, buduje sa rodina, a tým aj spoločnosť. Ľudia medzi sebou v spoločenstve komunikujú, a tým sa vzťahy prehlbujú. V rovine duševnej alebo psychickej sa potreba spoločenstva javí ako nevyhnutná, lebo práve v interakcii s druhými sa naše citové vnútro napĺňa alebo vyprázdňuje. Ježiš tu na zemi tiež kade chodil, dobre robil, vytváral spoločenstvá a vzťahy, bol naplno človekom, ale bol aj naplno Božím. Nezakladal si svoj „stánok“ existencie a prežívania nikde výlučne, kde by bol citovo alebo akokoľvek inak naviazaný, lebo Ho tvoril s Otcom a v čase Ježišovej samoty v modlitbe sa toto miesto s Bohom Otcom naplno budovalo. Tiež Mu ale nerobilo problém prísť s týmto stánkom vzťahu s Otcom kdekoľvek a ku komukoľvek (Zachej, Lazár, učeníci...)

V duchovnom živote spoločenstvo človeku ponúka nadprirodzene nahliadnuť večnosť, kde spoločenstvo budeme žiť s Ním v sláve *(„V dome môjho Otca je mnoho príbytkov. Keby to tak nebolo, bol by som vám povedal, že vám idem pripraviť miesto?“*[2] A sú to duše ľudí, u ktorých si robí príbytky[3] a potom s nimi v Jeho sláve pripravuje domov.). Preto, ak je do nás vložené tušenie večnosti,[4] tak je nám prirodzené tvoriť, žiť, aj túžiť po spoločenstve. V duchovnom živote obzvlášť. Ak je náš duch obrazom Božím v nás, tak Jeho neustály život v spoločenstve[5] je v nás vtlačený a má podstatné miesto v správnom fungovaní života. Teda význam spoločenstva nie je len darom pre vznešené nahliadnutie večnosti, ale zároveň je darom pre prirodzene dobré a naplňujúce žitie na zemi so sebou a s druhými ľuďmi.

Simona Bagalová

1 CSONTOS, L.: *Základy filozofie kultúry.* Trnava : Dobrá kniha, 2016, s. 81.

2 Jn 14,2
3 Jn 14,23
4 Kaz 3,11
5 KKC 1702: *„Boží obraz je prítomný v každom človekovi. Žiari v spoločenstve osôb, ktoré je podobné jednote božských osôb medzi sebou.“*

Právnická fakulta

Záruky slobody svedomia a vyznania

Ústav pre právne otázky náboženskej slobody Trnavskej univerzity v Trnave v spolupráci s Fakultou práva a verejnej správy Warmsko-mazurskej univerzity v Olštýne zorganizoval v dňoch 15. – 30. mája 2020 slovensko-poľskú online vedeckú konferenciu pod názvom *Sekulárny štát*.
Odborníci z oboch susedných krajín sa zamerali na analýzu systémových úprav vzťahov štátov a cirkví a náboženských spoločností. Posudzovali predovšetkým súčasné ústavy štátov, ktoré vyjadrujú postoje štátov k náboženstvu, ale aj medzinárodné či vnútroštátne dohody, bežné akty, správnu či súdnu prax. Koncentrovali sa predovšetkým na záruky slobody svedomia a náboženského vyznania, ktoré požíva každý človek, vrátane rešpektovania národných, sociálnych, kultúrnych a náboženských tradícií, a ktoré tvoria prvok neutrality štátu v pozitívnom zmysle. Napokon sa zamýšľali nad otázkou, či dejiny ukazujú, že tie štáty, pre ktoré bola súdržnosť ich jednoty iba fyzická, vojenská a politická sila, bez vyšších transcendentných motívov, padli.

Michaela Moravčíková

Autentické miesto holokaustu

Múzeum holokaustu v Seredi navštívili tí študenti Právnickej fakulty TU v Trnave spoločne s pedagógmi, ktorí mali o exkurziu záujem, dňa 5. marca 2020. Zúčastnili sa na nej aj zahraniční študenti študujúci v rámci programu Erasmus+.
Múzeum vzniklo v priestoroch bývalého pracovného a koncentračného tábora v Seredi, ktoré predstavuje autentické miesto viažuce sa k tragickému obdobiu riešenia židovskej otázky na Slovensku počas druhej svetovej vojny. Sú tu vystavené dobové dokumenty, fotografie a predmety súvisiace s prenasledovaním Židov na území Slovenska. Jedným z vystavených artefaktov je dobytčí vagón, v ktorom deportovali Židov do koncentračného tábora Auschwitz. Slúži aj ako pamätník zavraždeným Židom zo Slovenska, pričom len táborom v Seredi ich prešlo približne 16 000, z ktorých väčšina prišla o život počas holokaustu.
Účastníci exkurzie si vypočuli prednášku o pracovných a vyhladzovacích táboroch na území Slovenska a prešli expozíciou so sprievodcom, ktorý erudovane zodpovedal ich otázky. Týmto podujatím sme si aj na právnickej fakulte pripomenuli 75. výročie ukončenia druhej svetovej vojny.

Michaela Moravčíková
Foto: autorka

Účastníkom exkurzie odpovedal na otázky erudovaný sprievodca

Múzeum holokaustu v Seredi – hrozivé memento a pamätník prenasledovania Židov na Slovensku

Temperamenty alebo Ako sa očesať vo vetre...

V pondelok 24. februára 2020 sa študenti aj pedagógovia Právnickej fakulty Trnavskej univerzity, ktorí mali záujem, zúčastnili na Divadelnom predstavení *Temperamenty – ako sa očesať vo vetre a nezahodiť srdce*, ktoré vzniklo na základe predlohy Andreja Kalinku, ktorý predstavenie aj režíroval. Scénické divadlo je určené najmä mladým ľuďom a rozoberá otázky ľudskej povahy, toho, čo ju tvorí, ovplyvňuje a tiež možnosti jej modifikácie.
Po predstavení nasledovala diskusia študentov právnickej fakulty s tvorcami projektu v nadväznosti na segmenty učiva preberané v rámci prednášok z predmetov teória práva, etické dilemy právnických povolaní a politická a právna filozofia 20. storočia o celospoločenských a filozofických otázkach s presahom do právnej vedy a etických otázok pri výkone právnických povolaní.

Michaela Moravčíková

Právnická fakulta ponúka klinické vzdelávanie

(Prepojenie teórie a praxe na vyššej úrovni a v hlbšom zábere)

Na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave existuje platforma výučbových predmetov zameraných na získavanie a prehlbovanie praktických zručností študentov, a to už od roku 2002. Naplno sa realizuje ako klinické právne vzdelávanie od akademického roku 2016/2017, keď fakulta získala na základe schváleného projektu grant Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Východiskovým cieľom tejto formy vzdelávania je prepojenie teórie a praxe na vyššej úrovni a v hlbšom zábere, ako ponúka klasická výučba na prednáškach či seminároch.

V rámci kliník sa dbá najmä na rozširovanie diskusie o jednotlivých právnych problémoch či etických a morálnych otázkach práva, ako aj na rozvoj kritického myslenia. Absolventi kliník vedia prepojiť svoje teoretické znalosti s praktickými skúsenosťami, sú schopní poskytovať študentskú právnu pomoc, zúčastňujú sa na stážach, riešia a spolupracujú na riešení reálnych prípadov z praxe, sú účastníkmi simulovaných súdnych sporov a pod. Každá klinika má špecifické zameranie, ako aj metódy výučby, ktoré určuje konkrétny supervízor kliniky. Supervízormi kliník sú interní, ale aj externí vyučujúci našej fakulty. Samozrejme, priestor je vyhradený aj renomovaným spolupracovníkom fakulty z oblasti advokácie, súdnictva, prokuratúry, tretieho sektora a i.

Právnická fakulta TU v Trnave ponúka napríklad aj tieto právne kliniky:

- právna klinika pre občanov mesta Trnava,
- klinika spravodajských služieb,
- klinika ochrany zamestnancov,
- klinika práva verejného obstarávania,
- klinika obecnej samosprávy,
- klinika penitenciárnej praxe,
- klinika občianskej spoločnosti,
- klinika legislatívy a aproximácie práva,
- klinika výkonu súdnictva a správy súdov,
- klinika trestného konania,
- klinika pomoci obetiam trestných činov,
- klinika správneho súdnictva,
- právna klinika pre komunity,
- klinika azylového práva,
- klinika práva verejného obstarávania EÚ,
- klinika spotrebiteľského práva,
- klinika advokácie,
- klinika notárskej praxe,
- klinika prokuratúry,
- klinika práv pacientov,
- klinika športového práva,
- právna klinika ochrany finančného spotrebiteľa a mnohé ďalšie.

Výhodou rôznosti zamerania a početnosti právnych kliník je nielen profilovanie študenta práva už počas jeho štúdia na fakulte, ale aj príležitosť študentov vyskúšať a spoznať prax v takmer každej právnej oblasti, čo študentom nepochybne pomáha pri výbere ich budúceho povolania. Ďalšou výhodou početnosti kliník je aj skutočnosť, že počas štúdia má každý študent možnosť absolvovať až niekoľko právnych kliník, čo mu prináša aj lepšie pochopenie matérie povinných predmetov, keďže každá právna klinika je vedená supervízorom – praktikom. Dochádza tak k nadviazaniu praktických zručností na získané teoretické poznatky.

Jednou z právnych kliník je aj právna klinika pre občanov Trnavy, ktorá vznikla ako projekt v spolupráci s Mestom Trnava. Z poslednej správy supervízora JUDr. Mareka Masláka, PhD., o priebehu kliniky v uplynulom akademickom roku vyplýva, že v rámci kliniky študenti právnickej fakulty v Trnave pod dozorom supervízora poskytujú Trnavčanom základné právne informácie, ktoré im majú pomôcť zorientovať sa v ich právnom probléme a uviesť im možnosti, ako ďalej postupovať, na koho sa obrátiť. Ide o bezplatnú a nezáväznú formu pomoci obyvateľom Trnavy. Minulý akademický rok študenti riešili najmä prípady z oblasti rodinného, občianskeho a pracovného práva. Možno spomenúť prípad obťažovania spotrebiteľa zo strany nebankového subjektu vo veci vymáhania dlhu či prípad panej, ktorá poradňu viackrát navštívila ohľadom komplikácií a neistoty v súvislosti s ukončením pracovného pomeru. Takisto študenti riešili prípad špecifickej rodinnej situácie, ktorý vyúsťoval do možného domáhania sa vrátenia daru z dôvodu hrubého porušenia dobrých mravov. Vyskytol sa aj prípad možného vydržania vlastníckeho práva k rodinnému domu, ktorý je dlhodobo užívaný bez toho, aby bol tento faktický stav v súlade so stavom v katastri nehnuteľností. Obzvlášť je potešujúce, keď sa do poradne vracajú ľudia, ktorí mali poskytnutú právnu informáciu a podajú študentom spätnú väzbu k vyriešeniu ich právneho problému.

Študenti majú možnosť zapojiť sa v rámci kliniky prác pacientov do projektu „Študenti pacientom“. Tento projekt zastrešuje Združenie pacientov s hematologickými malignitami. Cieľom projektu je poskytnúť pomoc pacientom v oblasti právnych predpisov a na druhej strane poskytnúť študentom prehľad o problémoch, s ktorými sa pacienti stretávajú v praxi. Študenti pracujú pod vedením JUDr. Kataríny Fedorovej, supervízorky projektu, ktorá študentom zadáva jednotlivé úlohy. Tieto spočívajú vo vypracovávaní odpovedí na konkrétne otázky klientov – pacientov z oblasti sociálneho zabezpečenia a poskytovania zdravotnej starostlivosti, napr. aké podmienky treba splniť pre pridelenie osobného asistenta, kedy majú nárok na konkrétnu dávku sociálneho poistenia, nárok na opatrovateľa atď. Touto formou študenti pomohli viacerým pacientom a ich rodinným príslušníkom pri riešení ich problémov spojených s nepriaznivým zdravotným stavom. Právnická fakulta Trnavskej univerzity s cieľom výmeny poznatkov a odovzdania spätnej väzby organizuje stretnutie všetkých študentov fakulty so zástupcami pacientskych organizácií.

Za účelom pomoci výberu právnych kliník fakulta organizuje aj stretnutie študentov a supervízorov právnych kliník, pričom ide o neformálne spoločenské podujatie, v rámci ktorého študenti – absolventi kliník oboznamujú svojich kolegov – študentov o priebehu kliniky. Na podujatí sú prítomní aj supervízori právnych kliník, ktorí odpovedajú na zvedavé otázky študentov, ktorí majú záujem o absolvovanie konkrétnej právnej kliniky.

Ďalšie informácie o právnych klinikách vyučovaných na Právnickej fakulty TU v Trnave nájdete na: http://pravnekliniky.truni.sk/ a https://www.facebook.com/pravnekliniky/. Správy z podujatí organizovaných v rámci výučby právnych kliník spolu s fotogalériou prináša: http://podujatia.iuridica.truni.sk/.

Petra Janeková

Vzácne predmety z Trnavskej univerzity vo fonde Západoslovenského múzea v Trnave

História múzejníctva v Trnave siaha až na pôdu Trnavskej univerzity, kde sa členovia Spoločnosti Ježišovej popri systematickom dopĺňaní odbornej literatúry a dobovej tlače do knižnice venovali nepochybne aj zberateľskej činnosti. Po zrušení univerzitného kolégia spísali komisári Ostrihomskej arcidiecézy elaborát, dnes uschovávaný v Maďarskom národnom archíve – Krajinskom archíve v Budapešti, v ktorom zaevidovali množstvo vzácnych

Iluminovaná medirytina s vyobrazením pápeža v korunovačnom rúchu. Na biskupskej casule má zoznam všetkých pápežov od 1. storočia do polovice 18. storočia s dátumami a spôsobom ich smrti.

mincí, obrazov, hodín a nábytku. Univerzita časť inventára darovala alebo predala. V zbierkach Západoslovenského múzea v Trnave je zo zariadenia univerzitnej knižnice jedna vzácna baroková skriňa.

Zbierkotvornú činnosť a mestské múzejníctvo v Trnave po odchode univerzity suplovala Mestská knižnica, umiestnená na prízemí budovy Adalbertinum, ktorej súčasťou bola aj historická zbierka (Mestské múzeum). Uchovávala predmety dokumentujúce mestskú správu, cechovníctvo a dejiny univerzity. Po zriadení Krajského múzea v roku 1954, dnes Západoslovenského múzea v Trnave, sa predmety pochádzajúce z univerzity stali súčasťou jeho zbierkového fondu.

K vzácnym predmetom vo fonde múzea sa tiež radia štyri iluminované medirytiny, používané ako učebné pomôcky. Medirytiny pochádzajú z dielne významného nemeckého rytca Matthäusa Seuttera, ktorý v rokoch 1707 až 1757 vo svojom vydavateľstve v Augsburgu produkoval veľké množstvo geografických i genealogických máp a plánov mesta. Zo začiatku kopíroval originály máp sám, len ich obohatil barokovými kartušami a alegorickými scénami. Neskôr spolupracoval so svojím synom Georgom Matthäusom a Albrechtom Carlom, ako aj zaťom Tobiasom Conradom Lotterom, ktorý po jeho smrti polovicu vydavateľského fondu odkúpil. V Seutterovej dielni bolo vytvorených asi 400 veľkoformátových a viac ako 60 maloformátových medirytín. Mapy malého formátu bolo možné zakúpiť v kartónových obaloch od roku 1745 v hromadnom vydaní pod názvom *Atlas Minor*. V rokoch 1740 až 1744 na nich pracoval Seutterov zaťať, rytec T. C. Lotter, ktorý vydavateľstvo postupne prevzal. *Atlas Minor* pozostáva z osemdesiatich máp, z toho šestnásť vytvoril Lotter sám, pričom svoje meno vložil na dolný okraj. Tobias C. Lotter už ako polovičný vlastník vydavateľskej produkcie M. Seuttera spolu s umeleckým vydavateľom Johannom M. Probstom st. odstránili Seutterovo meno z väčšiny pôvodných záznamov a nahradili ho vlastným.

Rukopis Tobiasa C. Lottera je čitateľný aj na štyroch individuálnych rytinách s podrobnými genealogicko-historickými údajmi k vojenských, mocenským a cirkevným dejinám Európy. Rytiny tlačené na plátne s veľkosťou 60 x 55 cm sú na hornom a dolnom okraji vsunuté do ochrannej lišty, ktorá slúži na zave-

Iluminovaná medirytina s vyobrazením symbolickej postavy cisára rímsko-nemeckej ríše. Rúcho cisára je pokryté menami vládcov Svätej ríše rímskej národa nemeckého, kniežat, kráľov, vojvodov a palatínov.

senie. Na spodnom okraji každej rytiny je uvedený vydavateľ T. C. Lotter spolu s kresličom A. Schilerom a rytcom E. Eichelom. Súčasťou vyobrazení je kartuša s kľúčom na vysvetlenie symboliky a charakteristiky jednotlivých údajov v nemeckom aj latinskom jazyku.

Prvá iluminovaná medirytina (Zbierkový fond Západoslovenského múzea v Trnave s evidenčným číslom 11 043) s nápisom PONTIFICUM ROMANORUM SERIES CHRONOLOGICA zobrazuje pápeža s tiarou na hlave v korunovačnom purpurovom plášti a s rukou zdvihnutou na požehnanie. Druhou rukou drží operadlo pápežského trónu, pri ktorom je apoštolský kríž a liturgické obradné predmety. Na barokovom stole je položený biskupský klobúk, dve mitry a baculus. Na biskupskej casule je zoznam všetkých pápežov od 1. storočia do polovice 18. storočia s dátumami a spôsobom ich smrti.

Druhá iluminovaná medirytina (evid. č. 12 671) s nápisom ICON SYNOPTICA SAC. ROM. IMP. ELECTORUM DUCUM PRINCIPUM zobrazuje symbolickú postavu

cisára rímsko-nemeckej ríše. Pravou rukou ukazuje na barokový stolec, kde sú symboly pápežskej moci – mitra, cisárska koruna, apoštolský kríž a baculus. Na ľavej strane sú symboly panovníckej moci, žezlo a meč. Prepojenie cisárskej a pápežskej moci korešponduje so stredovekou koncepciou ríše – úzkou súčinnosťou cisára a pápeža, vykonávajúcich najvyššiu svetskú a duchovnú moc. Rúcho cisára je pokryté menami vládcov Svätej ríše rímskej národa nemeckého, kniežat, kráľov, vojvodov a palatínov. Po stranách sú erby kmeňových vojvodstiev a štátov.

Tretia iluminovaná medirytina (evid. č. 12 672) s nápisom STATUA REGUM EUROPAEORUM P. C. N. NOMINA CONTINENS zobrazuje symbolickú postavu panovníka s korunou na hlave a žezlom v pravej ruke. Na náprsnej doske, sukni a nohách panovníka je zoznam európskych panovníkov od 1. storočia do polovice 18. storočia. Na barokovom stolci je kráľovská a cisárska koruna, nad ním je v kartušiach dvojhlavá orlica, symbol Svätej ríše

Iluminovaná medirytina s vyobrazením symbolickej postavy panovníka. Na náprsnej doske, sukni a nohách panovníka je zoznam európskych panovníkov od 1. storočia do polovice 18. storočia.

rímskej národa nemeckého. Na ľavej strane je jedenásť zemských erbov.

Štvrtá iluminovaná medirytina (evid. č. 12 673) s nápisom COLOSSUS MONARCHICUS/STATUA DANIE-

Iluminovaná medirytina s vyobrazením symbolickej sochy obra „Kolosa“ so žezlom, ktorá podľa Danielovho výkladu sna Nebukadnesara II. predstavuje staroveké usporiadanie sveta. Na prilbe, náprsníkoch, sukni a nohách sú spísané veľké ríše histórie.

LIS/DAN. II. 31 zobrazuje symbolickú sochu obra „Kolosa“ so žezlom, ktorá podľa Danielovho výkladu sna Nebukadnesara II. predstavuje staroveké usporiadanie sveta. Prorok Daniel vyložil sen babylonského kráľa Nebukadnesara, ktorý sa týkal ľudských dejín až do posledného dňa. Kráľ videl obrovskú sochu obra, jeho hlava bola zo zlata, prsia a paže boli zo striebra, brucho a stehná boli z medi, holene zo železa, chodidlá zo železa a hliny. Veľký kameň, ktorý sochu udrel do chodidiel, ju rozdrvil. A z kameňa sa stala veľká hora, ktorá naplnila celú zem. Daniel povedal, že zlatou hlavou je samotný Nebukadnesar II., po ňom má povstať kráľovstvo symbolizované strieborným prsiami a pažami sochy. Medené brucho a stehná majú predstavovať tretie kráľovstvo. Štvrté kráľovstvo vládnuce nad svetom bolo symbolizované železom. Posledné piate bolo symbolizované chodidlami zo železa a hliny. Sen vyvrcholil zničením celej sochy. Daniel prorokoval, že Boh zriadi kráľovstvo, ktoré nebude zničené a nahradí všetky predošlé kráľovstvá. Na medirytine sú na prilbe, náprsníkoch, sukni a nohách spísané veľké ríše histórie: Babylonská, Perzská, Grécka a Rímska ríša vrátane orientálnych kráľovstiev a západných ríš. Po stranách sú vyobrazené bájne zvieratá symbolizujúce štyri kráľovstvá, ktoré vládli nad svetom.

Nemenej zaujímavým je rituálny predmet s balustrovou rukoväťou, tzv. piest hanby (evid. č. 13 344), ktorý slúžil študentom Trnavskej univerzity ako hračka počas imatrikulácií pri prijímaní nových študentov medzi seba. Na jeho prednej strane je maľovaný obraz študenta na dereši, ktorého skupina študentov vypláca piestom. Študenti aj dievčatá v pozadí sú v dobovom uhorskom oblečení. Z druhej strany predmetu je osem mosadzných spiežovcov.

Predmety z Trnavskej univerzity sú dokladom nielen vysokej úrovne vzdelávania na Trnavskej univerzite, ktorá v polovici 18. storočia

Rituálny predmet s balustrovou rukoväťou, tzv. piest hanby, ktorý slúžil študentom Trnavskej univerzity ako hračka počas imatrikulácií pri prijímaní nových študentov medzi seba

disponovala učebnými pomôckami vydanými vo vychytenom vydavateľstve Matthäusa Seuttera a Conrada Tobiasa Lottera v Augsburgu, ale tiež dokumentujú čulý spoločenský študentský život na pôde univerzity.

Lucia Duchoňová
Foto: Západoslovenské múzeum v Trnave.

Použitá literatúra:

Biblia – sväté písmo Kniha proroka Daniela, 3. časť (2,1-21); KOVÁČ, Blažej. 50 rokov Západoslovenského múzea v Trnave. In Zborník múzeí Trnavského samosprávneho kraja. Trnava : Západoslovenské múzeum v Trnave, 2005, s. 13; ŠIMONČIČ, Jozef. K 50. výročiu vzniku Západoslovenského múzea v Trnave. In Zborník múzeí Trnavského samosprávneho kraja. Trnava : Západoslovenské múzeum v Trnave, 2005, s. 6, 9; RITTER, Michael. Seutter, Matthäus. In Neue Deutsche Biographie (NDB). Band 24. Berlin : Duncker & Humblot, 2010, s. 285; ZÖGNER Lothar. Tobias Conrad Lotter 1717 – 1777, Kartenmacher in Augsburg. In Kartographische Nachrichten, 1977, roč. 51, s. 172 – 175.

Zaujímavosti z dejín historickej Trnavskej univerzity (1635 – 1777) – I. časť

Zakladacia listina univerzity bola vydaná 12. mája 1635 a v súčasnosti si tak pripomína 385. výročie založenia historickej Trnavskej univerzity. Rok 1635 sa významne zapísal nielen do dejín mesta Trnavy, ale je dôležitým medzníkom aj v kultúrnych dejinách Slovenska, ktoré bolo súčasťou Uhorského kráľovstva v rámci habsburskej monarchie. Prvá polovica 17. storočia je obdobím, keď na území dnešného Slovenska prebiehali boje s Osmanskou ríšou a pravidelne sa opakovali stavovské povstania uhorskej šľachty za náboženské a stavovské slobody. V Európe prebiehala tridsaťročná vojna, ktorej vypuknutie bolo dôsledkom dlhoročných sporov medzi prívržencami rímskokatolíckej cirkvi a stúpencami nových reformovaných cirkví. Napätá situácia a rozvrátené náboženské pomery charakterizovali celú Európu vrátane Uhorského kráľovstva. Reformácia a protireformácia so sebou priniesli radikálne zmeny a najvýraznejšie prenikli do oblasti výchovy a školstva, pretože stúpenci tradičného kresťanstva i nových náboženských smerov veľmi rýchlo pochopili význam vzdelania v boji proti svojim protivníkom. V článku vám predstavíme zaujímavé fakty zo 142-ročnej histórie historickej Trnavskej univerzity.

Historická Trnavská univerzita je druhá najstaršia univerzita na Slovensku

Po stredovekej Univerzite Istropolitane v Bratislave vznikla v Trnave v roku 1635 druhá, už novoveká univerzita. Spočiatku mala filozofickú a teologickú fakultu, v roku 1667 bola založená právnická fakulta a ako posledná v roku 1769 lekárska fakulta. Zakladateľ univerzity, ostrihomský arcibiskup Peter Pázmaň, zveril vedenie univerzity Spoločnosti Ježišovej, ktorá v Trnave zriadila svoje kolégium v roku 1615. Rektor jezuitského kolégia bol zároveň aj rektorom univerzity. V roku 1770 bola univerzita poštátnená, stala sa finančne nezávislou od jezuitskej rehole a rektor bol následne každoročne volený prokurátormi štyroch národností (uhorskej, nemeckej, chorvátskej a českej). V tomto čase sa začalo uvažovať aj o presťahovaní univerzity z Trnavy, čo odporučila kráľovnej Márii Terézii aj odborná komisia. V roku 1777 sa tak akademická obec sťahovala do staronového centra Uhorského kráľovstva – Budína. Medzi poslucháčmi historickej Trnavskej univerzity boli aj mnohí Slováci, čím univerzita nadobudla nesmierny význam aj pri šírení humanitnej vzdelanosti medzi príslušníkmi slovenského národa.

Zakladacia listina historickej Trnavskej univerzity z 12. mája 1635

Univerzitný erb so symbolmi nádeje a múdrosti

Po založení Trnavskej univerzity jej prvý rektor Juraj Dobronocký navrhol univerzitný erb – kotvu na knihe umiestnenú v poloblúkovom štíte. V knihe boli napísané dve grécke písmená π (pí) a θ (théta), čo znamená teória a prax. Týmito gréckymi písmenami označil múdrosť vo svojej prvej próze antický kresťanský filozof Boethius. Podľa návrhu mali knihu z vonkajšej strany obkolesovať dve olivové vetvičky, znamenajúce pokoj, ako aj brečtanová koruna, ktorá medzi nimi uzatvárala obkolesenie knihy a symbolizovala vynikajúcich a múdrosťou vyzbrojených mužov – úspešných absolventov univerzity. Dve násadky kotvy držali šnúry kardinálskeho klobúka tak, aby nádej, ktorú znázorňovala kotva, neodletela, nech by aj pštrosie perá vyrastajúce z tiahla kotvy znamenali let. V strede kotvy bolo napísané meno sv. Petra, ktorému bola zasvätená všetka múdrosť a vedomosti. Zakladateľ univerzity – arcibiskup Peter Pázmaň tento návrh odmietol a presadil vyobrazenie Panny Márie s Jezuliatkom.

Koruhva obnovenej Trnavskej univerzity s ústredným motívom Madony s dieťaťom

Výkyvy počasia, zemetrasenie i záplavy

Suché a teplé zimy, typické pre posledné roky, neboli výnimkou ani v minulých storočiach. Už počas prvého

Univerzitné námestie na výreze kolorovanej rytiny Trnavy z polovice 18. storočia s vyobrazeným tokom potoka Trnávka

akademického roka na Trnavskej univerzite 1635/1636 si prvý rektor univerzity Juraj Dobronocký do denníka 31. januára 1636 zaznamenal: *„Celý január bol taký teplý, že všade sa na poliach oralo a sialo.“* O niekoľko dní neskôr, 7. februára, vyčíňal v Trnave zase búrlivý vietor, aký poznáme aj dnes: *„Severný vietor bol k veľkému údivu tak prudký, že v meste poškodil viaceré strechy.“* Do života akademickej obce neraz zasiahli aj mimoriadne udalosti vyvolané škodlivým pôsobením prírodných síl. Z roku 1768 sa zachovala výpoveď očitého svedka o zemetrasení a zaplavení Univerzitného námestia: *„Nemôžem nespomenúť a hodnoverne opísať neobvyklú, až abnormálnu povodeň spôsobenú vyliatím potoka Trnávka. V noci z 26. na 27. februára o tretej hodine riaditeľ* [univerzitného] *observatória* [František Weiss] *spozoroval slabé zemetrasenie, ktoré trvalo asi 14 sekúnd. Nasledujúcu noc z 27. na 28. februára vystúpila voda až do tej miery, že ráno o ôsmej hodine sa bolo možné cez Univerzitné námestie preplaviť a odtiaľ sa dostať po vode ku Kostolu sv. Mikuláša. Do jedenástej hodiny sa hladina nezvyšovala. Potom sa zrazu vylialo toľko vody, že si obyvatelia na zatopených uliciach či námestiach nedokázali zaobstarať ani najnevyhnutnejšie životné potreby, kým voda cez popoludnie do ôsmej hodiny večer nezačala trochu klesať.“*

Jezuitský vzdelávací systém

„*Rozumní sa budú skvieť ako lesk oblohy a tí, čo mnohých priviedli k spravodlivosti, budú ako hviezdy na večné veky*“ (Daniel 12:3; o profesoroch univerzity v chválospeve z roku 1720).

Jezuitské školstvo bolo trojstupňové. Nižšie štúdiá obvykle začínali tzv. prípravnou triedou a trvali 4 – 5 rokov, na ktoré nadväzovali kolégiá. Po skončení kolégií mohli študenti pokračovať na univerzite. Ako súčasť kolégia sa zvyčajne zriaďovali šesťročné latinské školy – gymnáziá. Cieľom vzdelania na gymnáziu bolo dokonalé osvojenie latinského jazyka. Univerzitný komplex tvorilo gymnázium, filozofická a teologická fakulta, pričom bola možnosť pričlenenia právnickej a lekárskej fakulty. Výučba na univerzite prebiehala v duchu je-

Titulná strana jezuitského školského poriadku Ratio studiorum

zuitského školského poriadku z roku 1599, ktorý bol na svoju dobu pokrokový a do sveta vzdelávania vniesol nový štýl, atmosféru, disciplínu, organizáciu a metódy. V učení sa riadilo zásadou nie mnoho, ale dokonale. Na dosahovanie disciplíny sa nepoužívali telesné tresty, naopak, k usilovnosti sa povzbudzovalo pochvalou či presviedčaním. Štúdium na jezuitských kolégiách absolvovali predovšetkým chovanci rehole, ale rovnako obľúbené bolo aj u detí zo šľachtických kruhov a meštianstva. Pre všetkých bolo vyučovanie bezplatné. Gymnázium končili študenti obvykle vo veku 15 – 17 rokov, filozofickú fakultu navštevovali 17- až 20-roční a teológiu absolvovali študenti ako 24-roční.

Tradičné vzdelávanie verzus vedecký pokrok

Trnavská univerzita bola pôvodne založená ako nástroj protireformácie pre službu náboženstvu a dobru vlasti. Štúdium na filozofickej fakulte trvalo tri roky, vyučovala sa logika, fyzika, matematika, etika a metafyzika. Po ukončení štúdia filozofie mohli absolventi pokračovať navštevovaním štvorročného kurzu teológie, ktorý zahŕňal scholastickú teológiu, mravouku, Aristotelovu filozofiu, kontroverziu, dišputáciu, cirkevné právo, učenie sv. Písma a hebrejčinu. Spôsobom vyučovania – kladením argumentov za a proti – sa až do polovice 18. storočia Trnavská univerzita približovala k stredovekým univerzitám. Hlavnou úlohou univerzitného štúdia nebolo objavovať nové poznatky, ale odovzdávať už poznané. Učitelia sa sústredili na predstavenie a objasnenie názorov autorít, akými boli Aristoteles, Tomáš Akvinský a i. Pokrok v prírodných vedách však znamenal nárast nových poznatkov, ktorý viedol k špecializácii a vzniku nových vedeckých disciplín. Zmenila sa úloha vyšších vzdelávacích inštitúcií, odovzdávanie tradičných poznatkov nahradilo intelektuálne novátorstvo, u kandidátov na titul sa očakával príspevok k poznaniu a akademici boli vystavení tlaku nájsť zmysel svojej intelektuálnej činnosti v objavovaní nového. Zásadné zmeny od polovice 18. storočia nastali aj na Trnavskej univerzite, ktorú panovníčka Mária

Ilustrácia tradičnej jezuitskej výučby

Terézia postupne reorganizovala a modernizovala. Namiesto dovtedajšieho spôsobu, keď sa vedecký stupeň udeľoval pri slávnostnej verejnej dišpute, sa museli absolvovať prísne skúšky pred komisiou, ktorej predsedali dekani fakúlt. V záujme zlepšenia prednášok, ktoré boli dovtedy stále založené na diktovaní, na profesorov sa naliehalo, aby svoje prednášky vydávali knižne a začali sa špecializovať.

(Dokončenie v budúcom čísle)

Henrieta Žažová

To najlepšie zo súťaže FEJTÓN 2020

Vŕtačková estetika

Patrik Miskovics

Panelákového človeka z času na čas prekvapí rachot, vymykajúci sa bežnej úrovni hluku, s ktorou sa už dávno zmieril a ktorú neochotne toleruje. Už dávno navykol na kdejaké šumy, buchoty, vrzgoty, štekoty, pleskoty, dupoty, kašeľ, hudbu, krik, hučanie a dunenie. Sporadický a nevýrazný lomoz často ani nie je zaregistrovaný mozgom. Avšak občas niektorý z ctených spoluobyvateľov prekoná seba samého a zaobstará rámus atypických dimenzií, nefalšovanú akustickú pohromu, zasurmily surmity, volajú do zbroje...

Vtedy najprv predstierame, že sa nás vyčíňanie v priľahlom byte netýka a že situácia sa nevymyká norme, ibaže určité druhy ruchu nie je možné ignorovať dlhodobo. Potom sa snažíme predstaviť si tvár hlukového nadšenca, logicky vyvodiť jeho pohnútky, ospravedlniť alebo aspoň vysvetliť jeho prehnaný zápal pre domáce majstrovanie. Myslíme na prítomnosť koberca, ktorý mal vzniknuvší hurhaj aspoň čiastočne stlmiť. Myslíme na hrúbku stien a na vzdialenosť, ktorú musia zvukové vlny uraziť, lenže čosi nám nevychádza. Sme naozaj zvedaví na pekelný aparát, ktorý vyludzuje tento divý hrmot.

„Toto hraničí s priestupkom proti verejnému poriadku.“

„Dopúšťa sa násilia na našich senzitívnych dušiach.“

„Hukot húfnic.“

„Boží trest.“

Vtedy sa sunieme do časti bytu, v ktorej je hluk najmenej drastický. V prstoch mrvíme štuple do uší a do okolia vysielame spýtavé pohľady. My dobre vieme, že vystaviť sa nadmernému hluku znamená riskovať

Kreslený vtip Viktora Vala, ktorý získal 2. miesto v súťaži Fejtón 2020 v kategórii kreslený humor

poškodenie sluchu, vysoký krvný tlak, ischemickú chorobu srdca, poruchy spánku, zhoršený kognitívny výkon. Nostalgicky spomíname na časy dávno zašlé, keď steny ešte čušali, keď bolo počuť televíziu, keď bolo možné pomýšľať na poobedný oddych v mäkkom čalúnení kresla.

Vtedy treba načrieť hlboko do žriedla našej vynachádzavosti, pretože my dobre vieme, že tu nič nezmôžu lamentácie, búchanie do steny, spínanie rúk, nadávky a kliatby. Uvedomíme si, že zoči-voči takémuto príkoriu treba zaujať bezmála zenónovský postoj a usilovať o akési vnútorné stotožnenie s náporom zvonka. Musíme skúsiť vtisnúť hluku estetický rozmer, čiže v princípe presvedčiť samých seba o tom, že rámus nie je ničím iným ako exemplárom súčasnej hudobnej avantgardy. Na zdravotné riziká zabúdame.

„Susedova najnovšia tvorba je priekopnícka, musíme kráčať s dobou.“

Veď azda aj pre Sizyfa bolo nakoniec nutné vysporiadať sa so svojím bremenom. My sa teda taktiež pozorne započúvame do nasledujúcej vety muzikálneho výkonu, naučíme sa rozpoznávať rôzne farby hučania vŕtačky, rozlišovať výšku tónov, číhať na náznak rytmickej pravidelnosti. My vieme o subjektívnej povahe Krásna, poľahky v sebe kakofóniu pretavíme na eufóniu, trhajúce vŕtanie na zvuk rajského čembala.

Vtedy, tesne pred tým, než sa nám konečne podarí adaptovať sa na náš nový ekosystém, obnovuje sused mierový stav a vŕtačka utíchne.

(1. miesto v súťaži Fejtón 2020)

Ja, on, ono a oni

Lucia Šarköziová

Našla som si ho pri prvom stánku, čo mi prišiel do cesty. Pýtal si cigarety. Vyzeral, akoby absolvoval Erazmus v každom trochu kultúrnejšom smetiaku Hornej Dolnej – a všade bol triedený a recyklovaný. A toto z neho zostalo. Vzhľad však nie je dôležitý. Dôležité je srdce. A gule. Guľôčky, nech nie som vulgárna. Ani... Bože, fujky... Ani pach nie je dôležitý. Ani pach nie je dôležitý. Ani pach nie je dôležitý.

Ten. Ten bude otcom môjho dieťaťa. Ale ako ho s takou žiadosťou osloviť? Slovo dalo slovo, prachy, cigy, fajka (drevená, z limitovanej sériovej edície).
Cestou do nemocnice mi otec môjho dieťaťa vyprával o dzecoch, ktoré treba placic.
,,Ty už máš deti?“ prekvapilo ma to. Závan vetra z nesprávnej strany. Záleží na srdci a na guľôčkach. Pach nie je dôležitý. Pach nie je dôležitý. Paaach...
,,Dzifčatá štvoro. Hanku, Filipa, Šeherezádu. Žena ma vyhodzela z bytu. Jedno deci som mal iba, more!“
Potešila som sa. Už mám dôvod, prečo s ním nechcem mať deti. Bude to stačiť?
,,Takže, musíš tvrdiť, že si so mnou včera mal sex. A že súhlasíš s tabletkou po, dobre?“
,,Jaký sex? Šak som mal deci a nepamätám... Ty si tá čaja z kríkov, tá sestra Miňovho otca neter psa švagrinho brata dcéra?“
,,Nó... Hej. Tá. Ja som tá kobyla.“
,,Šak to bol škrečok.“
Po príchode do čakárne sme listovali v brožúrkach na rozmnožovanie. Oproti nám sedel nadšený tridsiatnik, ktorý dostal platené voľno, aby jeho žena mohla ísť ku gynekológovi.
Môj partner z minulej noci, sľubujúci nehynúcu lásku, ráno zbehol len po objednanú praženicu. Asi ho tá praženica zjedla, lebo som ho už nevidela. A tak som si musela zohnať niekoho iného, kto ho nahradí, aby som mala prístup k tabletke, rozumiete...
Po vstupe do ambulancie sa doktor pozrel na otca môjho dieťaťa ako na pokazený cukrík. Môj pôvodný lekár dostal padáka, pretože bol jednoducho nekompetentný. Ak raz niekto, kto nemá fuka o veci, dačo vyhlási a uzákoní, tak to treba rešpektovať, a nie sa búriť a oháňať sa svojou ,,kompetenciou“, ,,právami“ a ,,rizikom“ a kadejakými hlúposťami. To dá rozum! Bože, čo sa na tom dá nechápať? Že podľa Boonina je rozdiel v práve na život a v práve byť udržiavaný pri živote s pomocou použitia inej ľudskej bytosti...? Kde tu vidíš ľudskú bytosť, ty feministický fanatik?
Sestrička trpezlivo čakala na dovolenie, a keď jej ho doktor udelil, zdvihla zrak od papierov a pozrela sa na nás. Ani batoľa oklamané špenátom by sa tak nezatvárilo. Hovoriť však zatiaľ smel len doktor.
,,Ste informovaný o tehotenstve vášho inkubátor... Pardon, o tehotenstve vašej partnerky?“
Povedal, že som partnerka? Ty feministický fanatik!
,,More, další dzecko? Šak já už další smeták nemám, dze budze spat?“
,,Súhlasíte s tým, aby jej bola podaná tabletka po?“
,,Ja chcu taky také! Čo dávace na zapitie?“
,,Tu mi podpíšte súhlas s tým, že súhlasíte so sexuálnym stykom.“
,,S váma?“ – vydesil sa otec môjho dieťaťa.
,,S ňou,“ kývol lekár hlavou na mňa. Zahrkali vo mne všetky gule sveta.
,,Musíme si overiť, že sem nepriviedla len tak hocikoho. Ako máme vedieť, že ste naozaj jej partnerom a otcom dieťaťa? Čo ak ste z Alianciezapravamaternice.com, z oddelenia falošných alibi otcov?“
S pochopením som prikyvovala, to dáva zmysel. Sestrička nám prestrela na obrovskej manželskej posteli červenú deku, ohľaduplne zapálila vonnú sviečku, stiahla žalúzie, pustila Celine Dion. Natrela mi na pery zvodnú červeň. Na stolík nachystala výbavu z 50 shades of Grey. Snažia sa, to musím uznať. Ukázala mi, kde sa môžem prezliecť do Victoria Secret. Prevliekla cez seba popruh saxofónu a skúšobne vylúdila pár tónov. Tie spočiatku zneli nie ako kamaráti, ale už sa do toho začínala dostávať...
,,Nebojte sa, som doktor. Máme na to zákony. Musíme to robiť,“ upokojoval nás doktor. Ale ja som to chápala. A otec môjho dieťaťa bol nadšený z predstavy, čím budeme zapíjať tabletku po.
Bolo to rýchle a vášnivé. Nezáleží na pachu, záleží na srdci a na guľôčkach. Sestrička to odpálila že úplne. Jej vrchol bol vrcholom všetkého, saxík bol dokonalý.

Obrázok Kataríny Chovančíkovej, ktorý získal 3. miesto v súťaži Fejtón 2020 v kategórii kreslený humor

Kým som vracala do kabelky, otec môjho dieťaťa sa skláňal nad papiermi.
,,Tu to podpíšte. Tu dajte pečiatku. Máte pre takýto prípad svoju pečiatku? Nie? Ako to? Elenka, zavolajte notára... Tu to podpíšte.“
Konečne nám na tanieriku s nálepkou prekrížených hnátov niesli tabletku. Aj s pohárom vody. Polícia a notár stáli pri okne a pozorne sledovali každý náš pohyb.
,,Móre, šak smädný som po takom výkone...“
Lup! A je po tabletke. Ohromene som sledovala ohryzok otca svojho dieťaťa. Sledovala som trajektóriu mojej tabletky v jeho hrdle, hrudi, schmatla som ho za prešívaný sveter a rozplakala som sa.
,,Šak to bola voda!“ – rozplakal sa otec môjho dieťaťa.
,,No, každá žena má nárok iba na jednu tabletku po,“ pokrčil plecami lekár.
Polícia a notár odišli. Nechala som otca svojho dieťaťa pri stánku.
Takže, keď sa to narodí, koho to bude? Toho z prvej noci či toho od stánku?
To mám listovať v prospektoch decákov? Chcem pre svoje dieťa ten najlepší!
(2. miesto v súťaži Fejtón 2020)

Najlepšie snímky zo súťaže LET(O)_2020

Univerzitný časopis *Universitas Tyrnaviensis* aj v tomto špecifickom, ťažko poznačenom období vyhlásil fotografickú letnú súťaž pre študentov dennej formy štúdia. Do uzávierky súťaže zaslalo svoje súťažné príspevky 15 účastníkov. Zastúpené boli všetky fakulty Trnavskej univerzity okrem filozofickej.

Odborná porota, vedená Mgr. et MgArt. Romanom Gajdošom, ako najlepšie ohodnotila tri nasledujúce snímky:

1. miesto – Terézia Knorová: *Martin, maky a medické internáty* (uverejňujeme na prednej strane obálky časopisu)
2. miesto – Alexandra Papcunová: *Z cyklu Hurbanovo*
3. miesto – Kristína Garaiová: *Bez názvu*

K tým hodnotnejším patrili ešte snímky Simony Heskovej, Simony Kuzmukovej a Aleny Šimovej.

Všetkým zúčastneným letným fotografom ďakujeme za účasť v súťaži a prvým trom odmeneným účastníkom srdečne blahoželáme.

Zuzana Martinkovičová

Alexandra Papcunová: Z cyklu Hurbanovo, 2. miesto v súťaži LET(O)_2020

Kristína Garaiová: Bez názvu, 3. miesto v súťaži LER(O(_2020

K hodnotnejším príspevkom v súťaži patrili aj fotografie Aleny Šimovej a Simony Heskovej (vpravo)

Bez poézie ani na krok!

Študent Trnavskej univerzity Dominik Štrbo, na sociálnych sieťach známy aj ako Trnavský poeta, ohuruje skvostnou tvorbou svojich sledovateľov na internete a zanecháva stopu všade tam, kde sa prejavuje kúsok z jeho fantázie a citu pre „veršovanie". Dominik, ako sám hovorí, rád experimentuje s veršom a venuje sa témam osobného prežívania, ktoré spája s aktuálnymi spoločenskými ideami a problémami. Pred dvoma rokmi sa zúčastnil na podujatí Trnavská poetika, počas nej predviedol pár svojich dômyselných a inšpirujúcich diel. Okrem jeho súčasnej tvorby, zdieľanej na internetových portáloch, môžeme tvorbu Trnavského poeta vidieť aj v časopise Art Up. Za svoju spisovateľskú tvorbu bol už viackrát odmenený: získal druhé miesto z Literárneho salónu, tretie miesto vyhral v súťaži Literárny Lučenec. Vo svojej zbierke ocenení má aj pár čestných uznaní.

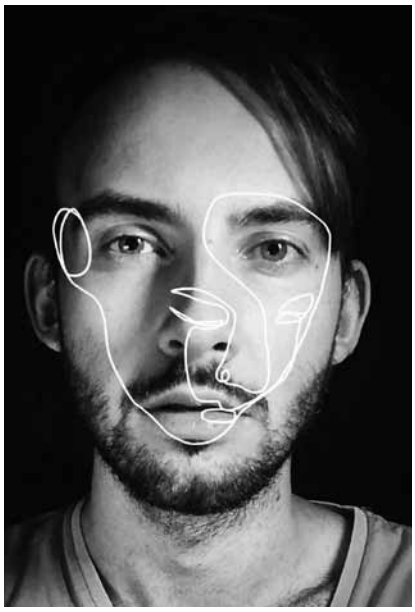

Trnavský poeta Dominik Štrbo

Počas svojho štúdia na našej univerzite v študijnom odbore dejiny a teória umenia sa venuje aj maľbe. V jeho abstraktnom umení badať jedinečnosť, krásu a kreativitu zároveň. Zobrazuje však i portréty ľudí (vo svojom portfóliu má napríklad zobrazenie vysokoškolského pedagóga Ing. arch. Ivana Gojdiča).

Dominik Štrbo, vystupujúci pod pseudonymom Trnavský poeta, svojou autentickou básnickou a umeleckou tvorbou zanecháva stopu na Trnavskej univerzite, ale aj mimo nej. Napokon – posúďte sami. Prinášame ukážky z jeho tvorby.

* * *

Vlákna sa prelínajú
Ukazovákom si hladíš bruško palca
Bol tam
Na tomto mieste sa roztrhli
Čiastočky farby
Ktorá sa ešte nestihla stať
Módnym trendom

Láska je kumulatívnym prehreškom. Vyšiel som na povrch s frázou a čakal kým ma obíde. Začali sme rozlúčkou a dostali sa po obradný tanec. Čakal som - - - ticho - - - čakali sme. Kým prejde čakanie a každá kvapka zmizne. Dar by sa mal rozbaľovať v určitej hodine. Je nutné zachovať dekórum a požiadavky protivníka. Zakiaľ vyká prerušilo ticho tikanie. Prišiel som o obal a víno o percentná. Zrazu sa zdá náročná aj jednočlenná veta. Ak raz zabudneš, tak to možno stálo za to. Zastavme.

Vlákna sa prelínajú
Na obliečkach si zanechal odtlačok tváre
Vzal si si ma
Takpovediac Ab aeterno
Nerozumiem kam zmizli všetky
Poháre
Látku čo najskôr vystrihnem
A nechám ťa prať
Na tridsiatke

Načo sú mi správy typu; dobré ráno?

Kristus sv. Jána z Kríža

Ukrižovaný
Tak hladný
Bosý
Na kríži
Trpkosti dreva
prosí
Bol to zlosyn?

Žil život
V HD kvalite
No svoje má
Už odbité
Akože to strávite?

Kristus Jána z Kríža
V popovom shite
O láske
Krv kvapkajúca
Z nôh
Livestream
Na hollywoodsky
Blockbuster

Na hlave koruna
A iné čačky
Vizáž za jedna
Výkon nie
Ťažko sa
odtrhnúť
Od omáčky
Život
Je v základe
Trápenie

Bol Boh slabý?
Bol to amatér?
Na čie laby
skladá kríž?
Môžeš sa
Hrabať v
archíve
No nemusíš
Aj nič

Pre každého iná
story
Boh neónov
A Boh kdekoho
A vždy to tak
Veľmi bolí
Keď čakáme
Na odpoveď

No neskoro...

Pripravila: Katarína Kalamenová

Erasmus v tieni pandémie

Som študentom magisterského štúdia psychológie na Trnavskej univerzite, a keďže veľmi rád cestujem a objavujem nové miesta, to boli hlavné dôvody, pre ktoré som sa pred dvoma rokmi prihlásil na študijnú mobilitu v rámci Erasmus+ do Španielska. Rozhodol som sa pre Salamanku, mesto s bohatou históriou, kde som mal možnosť študovať na jednej z najstarších univerzít na svete, na *Universidad de Salamanca*. Rok strávený na erasmovskom pobyte by som označil za jeden z najlepších rokov môjho života. Bol to rok nových priateľstiev, skúseností a zážitkov, ktoré si budem pamätať nadosmrti.

Myslím si, že takto by opísal svoju mobilitu každý, kto ju už absolvoval. No vráťme sa do prítomnosti. K dôvodu, pre ktorý píšem tento článok. Môj prvý Erasmus bol skvelý, z toho dôvodu som sa ho rozhodol, aj napriek odhováraniu, zopakovať si ho. Výber padol opäť na miesto môjmu srdcu blízke, na mesto Salamanku. Samozrejme, počas pandémie Covidu-19 postihlo Španielsko veľké množstvo opatrení a vzhľadom na to je môj Erasmus diametrálne odlišný od toho predchádzajúceho. Rád by som v tomto príspevku poukázal na obrovské odlišnosti v tom, ako sa, nielen študentský, život v Španielsku vplyvom korony zmenil. Pravda, nechcem tým nikoho odradiť od hlásenia sa na mobilitu. Práve naopak. Bol by som veľmi rád, ak by tento môj príspevok motivoval ľudí k zapojeniu sa do programu Erasmus+.

Keď som prišiel do Španielska po prvý raz, bolo to veľmi hektické obdobie. Jazyková bariéra a kultúrne odlišnosti vytvárali situácie, ktoré boli často komické, no pre mňa osobne zároveň veľmi stresujúce. Trvalo mi nejaký čas, kým som sa zorientoval v spôsobe, akým prebiehala výučba, v prístupe učiteľov a podobne. Jedna z vecí, ktorá ma na úvod zarazila, bolo to, akým spôsobom k sebe profesori a študenti pristupujú. Vzťah je veľmi otvorený a nikto sa nehanbí povedať svoj názor pred celou aulou, zároveň si všetci medzi sebou tykajú. Nezáleží na tom, či sa rozpráva dekan s prváčikom. Na druhej strane som mal pocit, že spôsob prednášania sa dosť ponášal na ten u nás. Profesor prišiel na prednášku, samozrejme, s nejakým časovým oneskorením, to v Španielsku nesmie chýbať, odprednášal svoj výklad alebo zadal úlohy na cvičeniach, následne si zbalil svoje veci a odkráčal do kancelárie.

Spomeniem ešte byrokratické veci – s tými nebol nijaký problém. V tejto krajine sa nikto nestresuje nejakým termínom odovzdania či podpísania papierov. Veľa vecí sa dá odložiť na zajtra, teda „hasta mañana“.

Štúdium počas epidemiologických opatrení je dosť odlišné. Nosenie ochranných masiek je povinné vo všetkých priestoroch. Každá stolička, stôl aj fixka pri tabuli sa musia dôsledne dezinfikovať. Väčšina prednášok prebieha on-line, avšak cvičenia sú prezenčné. No aj na prezenčné aktivity sú zavedené systémy výučby tak, aby sa čo najmenej ľudí dostalo do osobného kontaktu. Byrokracia je momentálne riešená výhradne elektronickou poštou. To spôsobuje mnohé komplikácie, hlavne čo sa týka rýchlej spätnej väzby.

Pandémia Covid-19 zasiahla Španielsko v obrovských rozmeroch, nielen po stránke epidemiologickej, ale aj v kultúrnej rovine. Vysoké čísla pozitívnych prípadov posunulo Španielsko na zoznam „červených krajín“, avšak hovorí sa veľmi málo o tom, že vysoké čísla pozitívnych prípadov sú výsledkom obrovského čísla testovaných. V každom prípade opatrenia v Španielsku sú prísne. Je povinnosť nosiť ochranné rúško vo všetkých exteriéroch aj interiéroch. Pri vstupe do verejne dostupných interiérov si každý musí dezinfikovať ruky alebo použiť ochranné rukavice. Je zakázané podávať si ruky, polícia to sleduje dôsledne a previnilcov aj sankcionuje. Nie na poslednom mieste, podľa mňa dokonca najdôležitejší, je kultúrny bod. Je zakázane bozkávať sa na líca, prejav, ktorý je v španielskej kultúre zakorenený od nepamäti.

Teraz sa pokúsim opísať, ako vyzeral študentský život predtým, a porovnať ho s tým dnešným. V Španielsku sa chodí vonka iným spôsobom, ako je to na Slovensku. Napríklad v bežnú sobotu by sa kamaráti stretli okolo deviatej večer na spoločnej večeri, ktorá by sa skončila okolo polnoci. Následne by sa vybrali ešte do nejakého baru občerstviť sa. Tento bar by sa zavrel o 4. hodine ráno. Potom, ako by sa zavrel bar, otvorila by sa diskotéka, tam by sa šlo tancovať. Na diskotéke by sa stretli stovky ľudí a vôbec by sa neriešili nejaké odstupy či dodržiaval osobný priestor. Diskotéku by zavreli o 6. hodine a v tom momente by sa veľká časť ľudí vybrala na raňajky. Typickými raňajkami je „churros“ s čokoládou. Mimochodom, originálne „churros“ sa dajú ochutnať aj v Trnave v maličkom podniku na kraji Hlavnej ulice. Až po raňajkách by sa išlo domov.

Pohľad na Salamanku

Takto vyzeral zvyčajne večer študenta v Salamanke. Samozrejme, nemôžem tvrdiť, že to platí všeobecne. S istotou však môžem povedať, že to platilo aspoň pre väčšiu polovicu študentstva.

Takéto niečo je v momentálnej situácií nemožné. Všetky bary a reštaurácie sa zatvárajú o jednej ráno. Je zakázané tancovať. Aj v interiéri je nariadené nosiť rúško, ktoré možno odložiť len pri konzumovaní jedla či pitia. Polícia je na každom rohu a za nedodržiavanie nariadení rozdáva pokuty. Stretávanie ľudí je taktiež obmedzené. Nie je dovolené zoskupovať sa v skupine, ktorá presahuje počet desiatich ľudí.

Ako som už podotkol na začiatku, nechcem týmto opisom nikoho odradiť od erasmovskej aktivity. Naopak, čas, ktorý som zatiaľ strávil v Salamanke, bol skvelý. Spoznal som množstvo nových ľudí, s ktorými sa môžeme, aj keď v obmedzenom režime, stretávať a zabávať sa. Chodíme vonka, bavíme sa a popri štúdiu si užívame život naplno. Aj napriek množstvu obmedzení to ide a je to skvelé. Na záver, by som vás chcel vyzvať, aby ste sa nebáli hlásiť na Erasmus pre pandémiu Covid-19. Pretože aj napriek mnohým obmedzeniam zažijete unikátne životné situácie.

Timotej Birtus

Na slovíčko s archeologičkou Mgr. Ivanou Kvetánovou, PhD.

Medzi minulosťou a prítomným okamihom

Mgr. Ivana Kvetánová, PhD., absolvovala štúdium archeológie a histórie na Trnavskej univerzite, kde aj pôsobila. Zároveň je prvou Slovenkou, ktorá vyštudovala Pápežský inštitút v Ríme. Aj v súčasnosti žije v Taliansku. V lete sa však pred rímskymi horúčavami ukrýva v chládku ruín kostola a kláštora sv. Kataríny Alexandrijskej neďaleko Dechtíc, kde sa naplno venuje archeologickému výskumu. S Ivanou sme sa spoznali práve na Katarínke, spája nás spolupráca, ktorú si veľmi vážim, a mnoho iných, takmer až neuveriteľných zážitkov. V rozhovore, ktorý sme viedli – ona cestou k moru a ja z Katarínky – prezradila viac o pútavom výskume, ako aj o svojom živote v Taliansku a jednej knižnej novinke, ktorej je spoluautorkou.

Azda nebudem preháňať, keď poviem, že si jednou z tvárí Katarínky...
Katarínku v skutočnosti tvorí až 1908 tvárí. Ich počet sa každým rokom rozrastá o nových dobrovoľníkov. Už 25 rokov pomáhajú so záchranou zaniknutého františkánskeho kláštora sv. Kataríny pri Dechticiach. Okrem nich sme vytvorili tím odborníkov, medzi ktorých patrí stavebná historička Jaroslava Žuffová, antropologička Silvia Bodoriková, geofyzik Roman Pašteka, geodet Marek Fraštia, historik profesor Jozef Šimončič, statiku stavieb konzultujeme s Vladom Kohútom, nad výskumom metodicky bdie Michal Slivka a Peter Grznár z Krajského pamiatkového úradu v Trnave. Ja ako archeológ trávim na Katarínke najviac času, a preto mám ku Katarínke a katarinkárom asi najbližšie...

Kedy si začala s archeologickým výskumom na tomto mieste a aké boli začiatky?
Bolo to v roku 2007. Mala to byť menšia „sondička“ na dva týždne, maximálne jeden mesiac výskumu, nuž a tento rok mám za sebou 13. sezónu na Katarínke. Miesto som poznala už predtým, a to i vďaka môjmu profesorovi histórie Jozefovi Šimončičovi, ktorý sa venoval dejinám Katarínky. Navyše pochádzam z okolia a na Katarínku chodím prakticky od malička. Dodnes si pamätám svoj prvý výlet na toto miesto. Otec nás tam vzal na starej „škodovke“ cestou z akejsi oslavy a my sme sa tam v elegantných šatách predierali húštinou, ktorá v tom čase pokrývala loď kostola. Odvtedy sa veľa zmenilo.

Vedela by si priblížiť špecifiká výskumu na Katarínke?
Keď som začínala s výskumom, pre mnohých archeológov bola Katarínka nezaujímavou lokalitou. Viacerí ma odradzovali, vraj „či chcem kopať nezaujímavý novovek“, keď je na svete veľa atraktívnejších lokalít... Mňa to neodradilo, ba naopak. Zastávam názor, že nielen výsledky sú podstatné, ale i cesta, ktorou sa k nim dostávame, či ľudia, ktorými sa obklopujeme. Okrem výbornej spolupráce s kolegami i dobrovoľníkmi z Katarínky sme sa navyše dopracovali k zaujímavým výsledkom. Okrem kláštora, ktorý fungoval necelých 200 rokov, od založenia v roku 1618 až po jeho zrušenie v roku 1786, sa potvrdilo, že na Katarínke existovala staršia gotická kaplnka s priľahlým cintorínom. Využíval sa od začiatku 15. storočia až do príchodu prvých františkánov. Bol to práve doc. Michal Slivka, ktorý správne predpokladal staršie osídlenie lokality. Špecifikom Katarínky je, že nájdené hmotné pamiatky či architektúru, vieme konfrontovať s historickými správami v archívoch. O toto sú mnohé archeologické náleziská ukrátené.

Počas leta sa konzervácii ruín Katarínky venujú dobrovoľníci z rovnomenného občianskeho združenia. Ako vnímaš spoluprácu s nimi?
Spolupracovať s dobrovoľníkmi z Katarínky je radosť. Vôbec mi neprekáža, že nie sú archeológovia. Vyžaduje si to síce iný prístup, ale pre výskum samotný to nie je žiaden hendikep. Práve naopak. V archeologickej sonde sa stretnú študent architektúry, medik, či už „hotový“ lekár, učiteľ, kňaz, historik, itečkár, grafik, biológ... Je teda len na nás, ako dokážeme podchytiť a zladiť ich talenty a kreativitu pre potreby výskumu. Aj ja sa od nich veľa učím. Navyše pre mnohých je to jedinečná šanca vyskúšať si aspoň raz v živote archeológiu a pracujú s veľkým elánom a nasadením.

Prejavujú mladí záujem o archeológiu a históriu?
Verím, že áno. Ak sa vie „minulosť“ správne podať, tak zaujme aj tých, ktorí sa o ňu bežne nezaujímajú. Niekoho nadchnú politické dejiny, iného každodennosť, spôsob ako veci fungovali v minulosti. Jediným odstrašením sú tí, ktorí bez štúdia histórie, archeológie, dejín umenia (často už po prečítaní jednej knihy) uveria, že sú znalcami histórie. Chýba im však znalosť prame-

Na Katarínke sa Ivana stretáva s dobrovoľníkmi už trinástu sezónu...

ňov a kritika. A tak sa svetom šíria informácie, či skôr dezinformácie, vytrhnuté z kontextu.
Som však optimista. Osobne vidím, ako sa zmení pracovná morálka a nasadenie na Katarínke po absolvovaní prehliadky kostola a kláštora. Pútavo im vysvetlíme, kde sa čo našlo a kde sa čo očakáva. Dáva to práci hlbší zmysel, ale i nádej, že každý sa môže aktívne podieľať na nových objavoch.

Čo ti dáva, prípadne berie leto na Katarínke?
„Okráda“ ma tak trocha o čas, ktorý by som mohla tráviť viac so svojou rodinou a „starými“ priateľmi, ale kompenzujú mi to príjemní ľudia na Katarínke, s mnohými ma spája priateľstvo. Katarínka je navyše jedno z najkrajších pracovísk na svete. Tu zabudnete na čas a na zbytočnosti, ktoré ku životu vôbec nepotrebujete. Nefungujúci signál a chýbajúce wifi vedia byť niekedy veľmi očistné. Žijeme tam síce minulosťou, ale učíme sa koncentrovať na prítomný okamih, na to, čo sa práve deje, na čom pracujeme, na ľudí, ktorých máte práve pred sebou.

Katarínke sa teda naplno venuješ celé leto, inak žiješ v Ríme. Súčasná situácia ťa prinútila zostať na Slovensku trochu dlhšie. Ako hodnotíš tohoročnú sezónu výskumov na Katarínke? Čo zaujímavé sa počas leta podarilo objaviť? Pošťastili sa aj nejaké významnejšie nálezy?
Opustili sme priestor kostola, kde sa pracovalo doteraz, a presunuli sme pozornosť na výskum kláštora, jedinej nadzemne stojacej časti kláštora, ktorú mnohí návštevníci poznajú. Išlo o budovu noviciátu. Tento rok sme boli tak trocha v „kláštornej klauzúre“, čo nebolo na škodu aj kvôli súčasnej pandemickej situácii. Objavili sme kamenné schody, ktoré viedli na druhé – veľké kláštorné nádvorie (rajský dvor). Postavili ich dodatočne, zrejme ako skratku na uľahčenie prístupu na nádvorie. Skúmali sme aj interiér noviciátu. Sondou krížom cez kláštornú chodbu sme sa dostali až na spodné podlažie. Asi najviac prekvapivým bol objav vstupného rizalitu s ďalším schodiskom. Zostupovalo sa ním do objaveného spodného podlažia chodby. Objav vstupu prepíše ak nie dejiny celej Katarínky, tak určite minimálne pôdorys kláštora. Na nádvorí sme našli veľa keramiky, dokonca i vyrobenej špeciálne pre Katarínku s písmenami CSC – Conventus Sanctae Catharinae. Do série počítacích žetónov pribudol ďalší – išlo o kus vyrazený v nemeckom Norimbergu v dielni Johanna Konrada Högela niekedy v prvej polovici 18. stor. Z Katarínky máme doteraz tri rovnaké kusy. Kláštor mal tiež záhrady, v tzv. južnej záhrade sme odkryli viac ako desaťmetrový obvodový múr.

Skončilo sa leto, s ním aj sezóna na Katarínke, a ty sa vraciaš späť do Talianska. Aké sú tvoje pracovné aktivity v Ríme?
Budem dokončovať „nálezovky“ z Katarínky a mali by sme pracovať aj na

Ivana Kvetánová v uliciach Ríma

knihe. Čaká ma dokončenie talianskej a anglickej verzie knihy o vedute Bratislavy vo Florencii, v novembri archeologický veľtrh v Paeste, vo februári vo Florencii. Zoznam je plný, času málo. Navyše, keďže sa spolu s kolegyňou Veronikou Záborskou venujem aj sprevádzaniu turistov, pevne verím, že ľudia prekonajú strach z pandémie a opäť sa vydajú za poznaním Talianska.

Čo by si v Ríme odporúčala navštíviť trochu náročnejším turistom? A aké je tvoje obľúbené miesto večného mesta?
Určite sa treba zastaviť v Pantheone, ten ste síce už mnohí videli, ale treba si naň vyhradiť viac času a zostať dnu dlhšie, aby ste mohli sledovať hru svetla na kupole. Osobne milujem zabudnuté uličky Trastevere, isto treba ísť do Baziliky Santa Cecilia a zazvoniť klauzúrnym sestrám. Ocitnete sa na chóre so zachovanými freskami Posledného súdu od Cavalliniho. Delikátna je Villa Farnesina, postavená pre bankára Agostina Chigiho. Neďaleko Kolosea nájdete oázu pokoja v kostole Santi Quattro Coronati. Na bicykli alebo pešo po Via Appia s rímskymi náhrobnými kameňmi, hrobkami, pod bohatými korunami rímskych pínií si navnadíte atmosféru rímskeho vidieku. Ako archeologička stále obdivujem nekropolu Santa Rosa vo Vatikáne... A Michelangelovu Pietu, za ktorou sa oplatí vystáť si rad pred Bazilikou Sv. Petra.

Čím ťa obohacuje život v Taliansku? V čom vidíš jeho svetlé a tienisté stránky?
Nevyspytateľnosť situácií naučí človeka v Taliansku flexibilite a kreativite. Je zároveň trocha únavnou. Použijem slová jedného talianskeho priateľa, ktorý pracuje pre medzinárodnú inštitúciu a má dobrý odhad na národné špecifiká: Aký je rozdiel medzi americkým a talianskym študentom? Americký má všetko po ruke, 24-hodinový prístup do knižnice, materiály online... Taliansky má len invenčnosť, aby sa k materiálom dostal „v pravý čas“. Keď odpojíme amerického študenta od jeho štandardného komfortu a postavíme ho na štartovaciu čiaru k Talianovi, čo myslíte, kto sa ku knihe dostane ako prvý? Talian, a to s veľkým predstihom, pretože je zvyknutý na krízové situácie.

Popri archeológii sa venuješ aj historickému a pamiatkovému výskumu. Mierim tým na knihu *Veduta Bratislavy vo Florencii*, ktorá vyšla minulý rok a ktorej si spoluautorkou. Mohla by si ju pár slovami predstaviť?
Kniha je výsledkom päťročného výskumu a privedie čitateľa do Florencie, ale i Bratislavy 16. storočia. V tom čase sa totiž konal sobáš medzi rodinou Medici a Habsburgovcami. Janu Rakúsku vydali za Františka Mediciho v roku 1565 a pri príležitosti svadby vyzdobili nádvorie ich nového príbytku vo Florencii práve vedutami miest habsburskej monarchie. A tak sa ocitla na Michelozzovom nádvorí v slávnom Palazzo Vecchio aj freska Bratislavy. Je ukrytá pod historickým menom Possonia či Posonium. Zaujímavým je, že ako podklad k maľbe zrejme použili leták z roku 1563, ktorý zobrazuje korunováciu brata nevesty – Maximiliána II. Spolu s Margarétou Musilovou sa v knihe pokúšame priblížiť tak okolnosti vzniku, ako aj vyobrazené monumenty Bratislavy. Grétku

som oslovila k spolupráci ako znalkyňu pamiatok Bratislavy a tiež ako tú osobu, ktorá spolu s manželom Miroslavom Musilom v čase jeho pôsobenia na Slovenskom inštitúte v Ríme urobila veľmi dôležité kroky k záchrane fresky, ktorá bola už v tom čase vo veľmi zlom stave. Ja som sa k výskumu dostala v roku 2014 a vôbec sme na Slovensku ani tu v Ríme netušili, že fresku začali reštaurovať.

Čo nového si si z výskumu okolo veduty odniesla, resp. čím ťa obohatil?
Naučil ma trpezlivosti, umeniu vyčkávať a nenechať sa odradiť. Pre našinca nie je ľahkým dostať sa k takejto atraktívnej téme. Už len dostať povolenie, aby vás pustili na lešenie, sa zdá ako bojovať s veternými mlynmi. Asi by som vedela napísať ďalšiu – paralelnú knihu o tom, ako celý výskum prebiehal až po výsledok v podobe knihy. Výskum ma priviedol na zaujímavé miesta, k zaujímavým ľuďom, od reštaurátorov, ktorí v tom čase vedutu reštaurovali, cez pracovníkov v Palazzo Vecchio, spoznala som pani Nicolettu Mantovani, vdovu po slávnom Lucianovi Pavarottim... Spolupracovala s pánom Petrom Dvorským, ktorý bol v tom čase riaditeľom Slovenského inštitútu v Ríme. Rukou mi prešlo veľa zaujímavých spisov, dokonca i kódovaných správ, ale i fotografií. Doteraz za najťažšiu považujem práve tú etapu, v ktorej bolo treba nájsť financie na publikáciu. V prvom rade som vďačná Magistrátu hl. mesta SR Bratislavy i Literárnemu fondu, ktorý nám udelil za knihu ocenenie, ako aj Mestskému ústavu pamiatok v Bratislave a tiež Slovenskému historickému ústavu v Ríme, ktorý stál na začiatku môjho bádania. Bola to dobrá škola.

Na záver ešte prezraď, čo je tvojou víziou výskumov do budúcnosti?
Mám zopár námetov tak pre výskum na Katarínke, ako i na slovensko-talianske témy, ale ponechám si ich ako prekvapenie.

Rozhovor pripravila Mária Letzová
Foto: Katarína Hercegová

Z nových publikácií katedry histórie

LOPATKOVÁ, Z. (ed.): *Otázky zemepanského hospodárenia a správy v novoveku*. Trnava : Filozofická fakulta TU v Trnave – Spolok Slovákov v Poľsku, 2019, 416 s. ISBN 978-83-8111-158-4
Koncom roka 2019 vyšiel v rámci série *Bibliotheca historica Tyrnaviensis*, vydávanej Katedrou histórie FiF TU v Trnave, ďalší zaujímavý vedecký recenzovaný zborník – *Otázky zemepanského hospodárenia a správy v novoveku*. Editorkou zborníku je vedúca katedry histórie doc. PhDr. Zuzana Lopatková, PhD. Tento zaujímavý publikačný počin predstavuje hlavný výstup z vedeckej konferencie, ktorá sa v rámci projektu VEGA č. 1/0645/17 *Panstvo. Podnik zemepanského hospodárenia*, uskutočnila dňa 29. apríla 2019 na pôde Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a zároveň prezentuje súčasný výskum hospodárskych dejín vybraných panstiev, hospodárskych celkov či čiastkových problémov z oblasti hospodárskeho vývoja a správy panstiev v minulosti. Viacerí autori sa vo svojich príspevkoch venujú problematike vývoja centrálnej správy, diferenciácii riadenia panstva či jednotlivým sídlam panstiev. Ďalší okruh príspevkov predstavuje hospodárstvo na panstve v zmysle fungovania rôznych typov výrobných podnikov venujúcich sa poľnohospodárskej a živočíšnej výrobe, lesnému hospodárstvu, osobitne vinohradníctvu, či iných druhov podnikov. Zaujímavé je tiež sledovať panstvá s chronologickými presahmi do 19. storočia, pričom autori príspevkov poukazujú na procesy, ako sa niekdajšie feudálne panstvá menili na moderné a prosperujúce veľkostatky so špecializovaným zameraním na niektorú oblasť produkcie. V neposlednom rade príspevky sledujú každodennosť jednotlivých spoločenských vrstiev na panstvách, spoločenskú a pracovnú mobilitu či problematiku mestského, alebo cirkevného hospodárenia. Príspevky sa geograficky viažu na rôzne regióny nášho územia. Publikácia sa usiluje zachytiť niektoré aspekty organizácie zemepanskej správy a riadenia na vybraných panstvách s chronologickým rozmedzím od obdobia neskorého stredoveku až po obdobie 19. storočia. Jej hlavným cieľom je osvetliť čitateľom viaceré momenty a súvislosti, priniesť ucelenejší obraz stavu a vývoja hospodárenia v sledovaných obdobiach na našom území a nastoliť nové tematické otázky pre nasmerovanie ďalších špecializovaných výskumov.

KOHÚTOVÁ, M. – MAREK, M. (eds.) *Studia historica Tyrnaviensia XX*. Trnava : Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave – Spolok Slovákov v Poľsku, 2019, 304 s. ISBN 978-83-8111-152-2
Katedra histórie FiF TU stojí aj za tradičným zborníkom *Studia historica Tyrnaviensia*, ktorý sa pýši okrúhlym poradovým číslom XX a je odrazom konferencie s názvom *Slovensko v historických osmičkách*, ktorá sa konala na pôde fakulty 27. septembra 2018. Časopis vychádza v novej, sviežej grafickej úprave, ktorá odráža nový a predovšetkým tvorivý duch katedry. Toto číslo je akousi odpoveďou na výzvy predchádzajúceho roka 2018, v ktorom si katedra pripomenula množstvo výročí a udalostí, ktoré sa stali v rokoch končiacich číslom osem. Obsah je rozdelený na dve hlavné časti. Prvú časť tvorí deväť príspevkov zo spomínanej konferencie. Autor Miloš Marek sa napríklad venoval stredovekým dejinám, konkrétne darovaniu Nitry nitrianskemu biskupovi Paškovi v roku 1288, Eva Frimmová rozoberala postoj slovenských humanistov k roku 1618, Milan Katuninec sa zaoberal Pittsburskou dohodou a česko-slovenskou otázkou, Pavol Jakubčin poukázal na zmeny vo vyučovaní náboženstva v školách na Slovensku v roku 1968 a pod. V druhej časti sa nachádzajú štúdie, ktoré sa priamo netýkajú „osmičkových“ výročí. Piati autori v nich spracúvajú viaceré historické témy od stredoveku až po 19. storočie. Napríklad Alena Macková sa vo svojej štúdii zamerala na donačnú politiku Karola Róberta z Anjou medzi rokmi 1313 – 1321, Mária Letzová si zobrala na mušku tradíciu úcty k Žofii Bosniakovej v 17. až 19. storočí a Zuzana Lopatková predstavila niekoľko poznámok k Štúrovej spolupráci s predstaviteľmi slovanských národov v polovici 19. storočia. Zborník prináša v závere aj sedem recenzií najnovších historických prác a zborníkov.

V TRNAVE A O TRNAVE

Spolok svätého Vojtecha oslavuje

Spolok svätého Vojtecha (SSV), najväčšia historická organizácia sídliaca v Trnave, oslávila 14. septembra vzácne jubileum – 150 rokov svojho trvania. V súčasnosti je najväčším združením katolíkov s 82-tisícovou členskou základňou a je najstarším spolkom na Slovensku.

Spolok svätého Vojtecha založil v roku 1870 kňaz, jazykovedec a spisovateľ Andrej Radlinský. Po zatvorení Matice slovenskej v roku 1875 bol jedinou slovenskou inštitúciou a pričinil sa o propagovanie a šírenie slovenčiny, ako aj o pozdvihnutie slovenskej kultúry a vzdelanosti. Od svojho vzniku vydával učebnice a hodnotné knihy, ako aj ľudový kalendár *Pútnik svätovojtešský*, ktorý vychádza do dnešných dní. V Spolku sv. Vojtecha vznikli také knižné klenoty, akými je *Jednotný katolícky spevník* a *Sväté písmo*. Hneď po svojom vzniku prevzal SSV vydávanie *Katolíckych novín*, ktoré boli založené ešte v roku 1849 a sú najstarším slovenským týždenníkom vychádzajúcim dodnes.

Poštová známka vydaná pri príležitosti jubilea Spolku svätého Vojtecha

Najväčší rozkvet zaznamenal SSV v 30. rokoch minulého storočia, keď bol predsedom spolkového výboru Andrej Hlinka. Činnosťou Spolku sa Trnava stala jedným z centier slovenskej kultúry. SSV vďaka podpore svojich členov v Spojených štátoch amerických a Kanade zriadil vlastnú tlačiareň a začal vydávať periodiká, v ktorých publikovali slovenskí poeti a spisovatelia Pavol Gašparovič Hlbina, Ivan Javor, Rudolf Dilong, Andrej Žarnov, Valentín Beniak, Ján Motulko, Janko Silan, Ladislav Hanus a mnohí ďalší. V tomto období vydával aj hodnotné diela svetových autorov. Rozsiahla zbierka muzeálnych predmetov, ktoré darovali členovia z domova i zahraničia, bola prezentovaná v Múzeu Františka Richarda Osvalda v Trnave. Historická knižnica je budovaná od vzniku SSV v roku 1870. Obsahuje unikátne tlače, ktoré sú vzácnym dedičstvom našich predkov. SSV uchováva jednu z najväčších kolekcii tlačí historickej Trnavskej univerzity.

Spolok sv. Vojtecha fungoval na podielovom princípe. Jeho členovia získavali za symbolický ročný poplatok kalendár *Pútnik svätovojtešský* a ďalšie hodnotné publikácie, takzvané podielové knihy. V roku 1953 mal SSV takmer štvrť milióna členov a práve v tomto roku komunistická štátna moc zakázala členstvo v SSV a zásadne obmedzila jeho pôsobenie. Muzeálnu zbierku musel SSV „zapožičať" vznikajúcemu Západoslovenskému múzeu.

Členstvo v SSV, jeho aktivity a predajne boli naplno obnovené po roku 1990. Dnes je najväčším katolíckym vydavateľstvom na Slovensku. V poslednom období získal významné ocenenia, naposledy svetové ocenenie *Red Dot Award 2020* za vydanie Danteho *Božskej komédie* a Goetheho *Fausta* s ilustráciami Miroslava Cipára.

Pri príležitosti 150. výročia založenia SSV vydala Slovenská pošta 18. septembra poštovú známku. Zobrazuje sochu patróna spolku svätovojtešského, ktorá sa nachádza pred Bazilikou sv. Mikuláša. Známku slávnostne požehnal trnavský arcibiskup a predseda SSV Mons. Ján Orosch, ktorý má blízky duchovný vzťah k svätému Vojtechovi a označil ho za patróna národov krajín V 4.

Stránka o potešení z fotografovania

Stránka *Nazirkfoto* je o fotografiách a grafike. Jej autor Karol Križan uvádza, že ju urobil pre vlastné potešenie, ale aj pre potešenie všetkých, ktorí ju navštívia. Stránka prezentuje originálne fotografie, ale aj návody na fotografovanie alebo na úpravu v grafickom editore.

Trnava je mesto staré, plné histórie a historických pamiatok. Patria medzi ne aj sochy, ktoré sa nachádzajú na celom území mesta. Sú to umelecké diela, ktoré patria k histórii mesta. Mnohé sú však vo veľmi zlom stave. Kovové sochy sú hrdzavé, deravé, kov je deformovaný. Často sú kamenné sochy umiestnené v kríkoch, zarastené lišajom a machom. Navonok to vyzerá, že je postarané len o niekoľko vybraných sôch a ostatné sa ponechali svojmu osudu. Fotografickú dokumentáciu sochárskych diel predstavuje súbor *Sochy, plastiky a fontány v Trnave*, súbor obohacujú aj fotozáznamy pamätných tabúľ. Fotografie sú doplnené vysvetľujúcim, niekedy kritickým, textom. Prekvapuje početnosť týchto diel, často neznámych a ukrytých. Preto autor žiada návštevníkov jeho stránky, aby doplnili informácie o sochách (hlavne o tých, čo nemajú autora) a poslali upozornenia aj na objekty, ktoré ešte nie sú dokumentované, na mailovú adresu: nazirk@upcmail.sk

Trnavská Socha slobody

Zaujímavým objavom je Socha slobody v Trnave. Autor konštatuje: „Asi málo Trnavčanov vie, že v Trnave je kópia Sochy slobody. Nachádza sa v záhrade hotela Sheyly´s, Klempova ulica 2390/2. Našiel som ju úplne náhodou. Chodievam cez tú uličku občas domov. A asi pred dvoma mesiacmi zbúrali dom vedľa hotela. A objavila sa horná časť sochy..."

Zaujmú aj ďalšie súbory fotografií a dokumentov ako *Historická Trnava, Staršie fotografie Trnavy, Železničná stanica*. Kolekcie fotografií Karola Križana prekvapia aj potešia srdcia Trnavčanov.

Bohumil Chmelík

Snažili sme sa nezaháľať

Pandémia Covid-19 zasiahla celý svet a Trnava nebola výnimkou. Prechod na dištančnú výučbu bol tvrdý oriešok, napriek tomu sme ho všetci dokázali úspešne zvládnuť. My Študentská rada Trnavskej univerzity sme si naplno uvedomovali, čím každý študent našej alma mater prechádza. Samozrejme, snažili sme sa nezaháľať, a práve preto sme vytvorili univerzitnú online iniciatívu #TRUNIjedoma, do ktorej sa zapojilo množstvo študentov (viac o tejto aktivite na strane 4 v článku *Motivujúce trunijedoma*).

Ponožky/mikiny

Chvíľa, na ktorú celá Trnava už dlho čakala, je tu! Nádherné, pohodlné, kvalitné a originálne mikiny TRUNI sú opäť dostupné. Vyberať si budete môcť z viacerých farebných variant, každá farba zastupuje jednu z fakúlt Trnavskej univerzity. Taktiež sme si pripravili novinku – ponožky TRUNI. Ich jedinečný dizajn a materiálne spracovanie udrží nohy v teple aj v tej najhoršej oravskej zime. Pre viac informácií navštívte Instagram a Facebook ŠRTU.

Tútoring pre prváčikov

Už tradične, ako to býva na začiatku každého akademického roka, sme pre našich študentov pripravili program tútoringu. Idea tohto projektu spočíva v tom, že študenti vyšších ročníkov pomáhajú novým prváčikom zorientovať sa v škole, no zároveň aj v študentskom živote v našom univerzitnom mestečku. Chceli by sme sa týmto taktiež poďakovať obrovskému množstvu ľudí, ktorí prejavili záujem stať sa tútorom, a tým posunúť latku opäť o niečo vyššie.

Zrušené aktivity

Počas letných prázdnin sme v rámci členov ŠRTU zorganizovali menší víkendový teambuilding. Na tomto stretnutí sme veľmi tvrdo pracovali na programe pre nadchádzajúci semester. Ako to už aj po minulé roky bývalo, plánovali sme rozbehnúť filmový, debatný, basketbalový, literárny aj crossfitový klub a sprístupniť lezeckú stenu. Taktiež sme diskutovali nad ďalšími aktivitami, naším už legendárnym Študentským pochodom a Kávou za názor, či nad katedrovicami a Semestrovicou. Plánovali sme pridať nové aktivity, akými by boli klub jogy a letné kino.
Bohužiaľ, boli sme až príliš pozitívne a entuziasticky naladení. Pre stále sa zhoršujúcu epidemiologickú situáciu prechádza Trnavská univerzita na dištančné vzdelávanie. Ako maličkú náplasť na zakrytie toho, že nebolo možné organizovať Študentský pochod, sme pripravili mapku *MOJE ŠTUDENTSKÉ MESTO TRNAVA*, s ktorou sa budete môcť pohybovať po Trnave o niečo jednoduchšie. Začiatkom októbra sa ešte sprísnili opatrenia v súvislosti Covidom-19, a to nám zväzuje ruky pri organizovaní väčšiny našich aktivít. V každom prípade myslíme na vás, Študentská rada Trnavskej univerzity je tu pre vás, a bude aj dištančne. Neváhajte nás kontaktovať prostredníctvom facebooku alebo instagramu. Pevne veríme, že sa čoskoro vráti všetko do starých koľají a tešíme sa na stretnutia a spoločné aktivity.

Timotej Birtus

O odvahe a opatrnosti v úsloviach našich predkov

Trápi nás korona, všade sú výstrahy o opatrnosti. Aj naši predkovia pripisovali opatrnosti veľký význam. Zachovali sa nám v slovesných útvaroch – či už ako príslovia, porekadlá, úslovia. Nájdeme ich v zbierke A. P. Zátureckého alebo v zbierkach P. Dobšinského či Františka Sasinka, historika, publicistu a kňaza, napr.:
Opatrnosti nikdy nie je dosť/nikdy nie je nazvyš. – Opatrného aj Pán Boh opatruje. – Bez opatrnosti je aj múdrosť slepá. Lepšie varuj sa ako neboj sa.
Všetky tieto múdrosti hovoria jedno: rozvážne konanie prináša viac úžitku ako rozhodnutie ísť do rizika bez premysleného plánu. Aj v našich časoch je známe „krajčírske“ porekadlo, ktoré hovorí*:* ***Dva razy meraj, raz strihaj.*** Skutočne je lepšie najprv zvážiť riziká a premyslieť si kroky, lebo ak už (obrazne povedané) látku nožnice načnú, do pôvodného stavu ju už nedostaneme.
Na druhej strane však treba povedať, že tak, ako sa nám zachovali príslovia a porekadlá o potrebe byť opatrný, zachovali sa nám úslovia, ktoré hovoria o potrebe byť smelý, odvážny. Myslím, že všetci poznajú porekadlo: ***Smelý šťastie máva***. ***Odvážnemu šťastie praje.*** Znamená to, že „šťastie“ musíme neraz „nakopnúť“ tým, že sa pustíme aj do vecí, ktoré až také bezpečné nie sú. A kto chcel byť skutočne rešpektovaný, musí byť do istej miery aj odvážny. Zvlášť chlapcom bolo často prízvukované, že ***smelosť robí chlapa***.
Smelosť sa však nespájala vždy len s pozitívnymi konotáciami, je to zrejmé z výroku, ktorý nachádzame v Zátureckého zbierke: ***smelý dlho nemyslí*** – vravievali naši predkovia. A naozaj, smelé rozhodnutia neraz súvisia s prchkými rozhodnutiami a vzniknú bez dôkladného premýšľania.
Odvaha a aj opatrnosť majú byť v správnom pomere. Historicky je známe, že naši predkovia sa pokladali za národ poddajnejší ako ich susedia, poslušnejší. Ale zbabelí iste neboli, veď hovorievali: ***Malá žaba nebojí sa veľkej kaluže.*** Toto porekadlo sa dá sprítomniť aj dnes vždy vtedy, ak má niekto guráž a pustí sa do vecí, ktoré ho na prvý pohľad prerastajú.

Pripravila: gm

NA ŠPORT SME NEZABUDLI ANI
V TOMTO ŤAŽKOM ČASE.
#TRUNIJEDOMA
TOUTO FOTKOU VÁM CHCEME
UKÁZAŤ, ŽE SA TO DÁ.

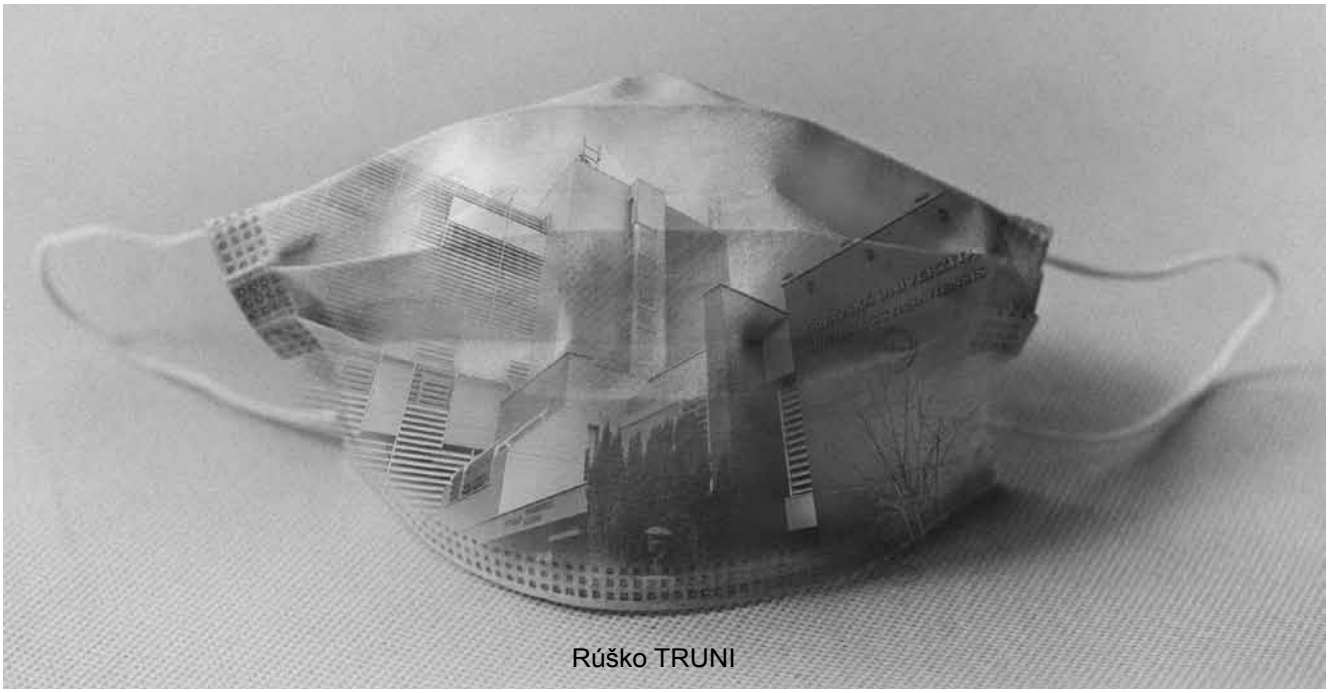

Rúško TRUNI